

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozestvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček račun: Ljub-
ljana št. 10650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SCLOVENECE

Kulturna zbornica

Te dni smo brali v nemških dnevnikih visoke slavošpeve ministru Goebbelsu, ki je kot prvi predsednik zbornice za nemško kulturo odprl to svojevrstno ustanovo z leposlovnimi, gledališkimi, slikarskimi, arhitektonskimi, glasbenimi, tiskovnimi, kinematografskimi in radijskimi gremiji, ter v govoru orisal delokrog in cilje zbornice za razvoj prihodnje nemške kulture, ki bo poganjala le v mejah zborničnih rasističnih direktiv.

Kaj je bil glavni Goebbelsov apel na nemške kulturne tvorce, ki se hočejo organizirati v zborničnem družinskem ognjišču? Pesem nemška je zasmehovana, knjig nihče več ne kupuje, glasbe si nihče ne poželi, gledališča stoje prazna, po njihovih kotih strašijo sence preteklih dni, ljudstvo pa se zbira na trgu za pohod v nove dni... Od kod to? Umetniški proizvajalci so se iztrgali iz naročja domače zemlje in zato izgubili sokove, ki so jih organično vezali z narodom, vir resnične umetniške plodnosti je usahnil. Med nemško kulturo in nemškim narodom zija prepad. Vsi člani zbornice se morajo torej vrniti k rodni zemlji, k duši naroda, k zdravemu jeziku kmetstva, v katerem se bodo najbogateje oplodili. Ustvariti morajo povsem nov tip celotne nemške kulture. Pri tem pa je potreba najprej zavreči vsa dosedanja dognanja nemških kulturnih tvorcev, ki so ustvarjali pod vplivom mednarodne duševnosti in bili zato tuji in nepotrebnemu nemškemu narodu. Dolej je izhajalo največ novih smeri, ki so bile izraz posameznih dob in njenih hotenj, iz Francije in Italije, in se le delno prelile v narodno nemško kulturno ozračje, poslej se morajo te smeri roditi v Nemčiji sami in morajo v vsej svoji zgrajenosti temeljiti v bistvu nemštva. Da se bo vsa nemška kultura v tej smeri razvijala, jamči država, ki bo sprostrila svojo pokroviteljsko roko nad zbornico kulture.

Ne bomo se spuščali v sestav nemške kulturne zbornice. Kaj bo pomenila za kulturo, slutimo mimo Goebbelsovih besed iz dejanj hitlerjevske politike na nemških kulturnih tleh in iz ponašanja onih kulturnih tvorcev, ki so še ostali v Nemčiji. Saj nam je še dobro v spominu Operni trg v Berlinu, kjer so gorele mojstrovine nemških in tujih umetnikov. Tudi se še spominjamo klečeplaznega molka nemških penklubovcev ob preganjanju njihovih tovariših zaznamovancev. Končno pa spremljamo dela nemških znanstvenikov, ideologov in delom tudi umetnikov, ki se pečajo le s slavošpevi Hitlerjeve države ureditve. Vse nemško kulturno delo se torej že nekaj mesecev osredotočuje na slavošpeve sedanjega državnega sistema bodisi naravnost bodisi zastrto. Če pojmuje Goebbels to novo zbornico v tem smislu, kar je malone očitno (dasiravno obeta, da bo kljub vsem gorjim navodilom sleherni posameznik svobodno ustvarjal), potem se seveda zaključuje visoka pot nemške kulture in pada v zatoni. Zakaj ustvarila si bo štab pisunov in posili-umetnikov, ki bodo ustvarjali ono, kar in kakor bo odločevala državna roka, ki bo bedela kot večer opomin nad njimi. Poslej bodo vse veje umetnosti, leposlovje, glasba, gledališče, filmi itd. klicali le eno: Nemčija nad vse! Vse po enem kopitu. Osebnost v tej zbornici se ne bo mogla razviti, zakaj geniji bodo ustvarjali po svojem umetniškem gonu mimo direktiv od zgoraj, zato je bodo morali čez mejo ali pa bodo prišli pod brezobzirno oblast povprečnejšev, ki bodo po mili volji lajnali le to, kar jim bo naročeno. Kjer namreč gospodari politika nad kulturo, tam je kultura zapisana smrti. Vse lepe misli o vrnitvi umetnikov k domači zemlji se ob obeževanju razizma razbijejo.

Če pa se ozremo na splošno na zbornice kulture, moremo reči sledeče: če bi bila taka zbornica v rokah globoko etičnih in visoko umetniških osebnosti, bi imela v slehernem narodu silen pomen. Seveda bi morala biti izven vsake politike, osebnih koristi in svetovnonazornih trenj. Pomislimo le na zavest velike družinske skupnosti vseh ustvarjalcev, katere bi pred vsakomer štela zbornica. Mimo tega bi ta zbornica preprečevala razne knjižne, filmske, gledališke itd. plaže ali obratno, dvigala bi vse kulturne poskuse v etično in umetniško višino ter s tem opajala ves narod. Čistila in branila bi pred vsakomer materni jezik, klicala bi umetnike k vrnitvi k domači zemlji. Vsi umetniki namreč, pesniki ali slikarji, glasbeniki in arhitekti itd., morajo koreniniti v domači zemlji in le iz tega bogastva bodo mogli kazati svojemu narodu in vsemu človeštvu nove smote in nova pota. Sicer niso umetniki, niso preroki in voditelji, ki bi stopali pred svojim narodom in svojo dobo. Narod jim ne bo sledil, ker ne bo čutil v njih svojih ljudi. Ne strinjamo se z Goebbelsov, da bi morala vzrasti kaka nova umetniška smer ravno na domačih tleh, sleherni, tudi veliki umetnik, se utegne priključiti novi tuji smeri, ki jo oblikuje čas, toda vsa njegova umetnost mora nositi pečat onega naroda, iz katerega izhaja: njegovi problemi, njegova duševnost, vonj domače zemlje, sploh celoten zunanji in notranji obraz lastnega naroda mora biti upodobljen v slehernem umetniškem delu. Tak je bil na primer veliki Cankar; zajel je svoj narod v osrčje in ga izoblikoval v vsej njegovi osebnosti, zato je njegovo ime pomembno tudi za tuji svet.

Ako nadaljujemo nit o delu zgoraj imenovane zbornice, moramo nakazati še njeno poslanstvo pri oblikovanju posameznih talentov: odkrivala bi mlade ljudi, ki jih v prvi rasti še nihče ne pozna, zamen trkajo pri posameznih založništvih, nihče jih ne prizna ali jih iz ozko-srečnih nagibov celo ubija in prepelja brezalo-čemu brezupu. Na drugi strani pa bi hranila narodno kulturo pred raznimi pisuni ali kvazi-umetniki, ki golo posnemajo tuje modele, s tujo umetniško miselnostjo in tako kazijo čisto podobo domačega kulturnega obraza. Kulturna zbornica bi tudi one zaključene osebnosti, ki navadno v svojem življenju ne doživijo zasluženega priznanja, ker pač stopajo kot preroki pred svojim časom, postavila v pravo luč, da ne bi kopčali svojega življenja v grenkobi, kakor

Junak katoliške Španije

Razgovor z Gil Roblesom - Naloge katoličanov v kortesih

Gil Robles, vodja »Accion Popular«

Madrid, 21. nov.

V resnici ni bilo nobeno pretiravanje, ako je zastopnik angleškega dnevnika »Daily Express« pred volitvami poročal svojemu listu, da bodo volitve 19. novembra najpomembnejše za Španijo v 20. stoletju.

Accion popular

Temu odgovarjajoče je bil tudi volilni boj nad vse silovit. Ze pretekli teden ste dobili poročilo o vseobsegajoči propagandi, ki jo je razvila desnica pod vodstvom genialnega mladega katoliškega politika Gil Roblesa. O tem idealnem bori- teju za versko in nacionalno prerjenje Španije piše poseben poročevalec pariškega »Tempsa«, da je v nekaj mesecih ustvaril tako popolno politično organizacijo, da ji je v Španiji samo marksistična organizacija kos, ki pa je delo dveh desetletij. Delo mu je omogočila neverjetna darežljivost španskih katoličanov, ki so prispevali vsak po svojih močeh: uboga vdova, ki je dala svojo zadnjo pezet in bogati grandiji, ki so darovali tisoče. Tako so bila na razpolago sredstva za izvedbo volilnega boja z modernimi propagandnimi sredstvi. Ko je volilna vlada prepovedala uporabljati aeroplane in radio v propagandne svrhe, si je Accion Popular pomagala z avtomobili, s katerih so se mesta in vasi dobesedno zasipali s propagandnim materijalom.

Najbolj požrtvovalne pa so se v tej borbi izkazale ženske volilke. Izvedle so večino podrobnega dela in podrobne agitacije, ki je v volilnem boju najvažnejša. V Granadi so posebno aktivno posegale v volilni boj katoliške akademikarke, ki so same organizirale nešteto shodov in sestankov po deželi.

Rdeča nevarnost

Da marksistična nevarnost ni le strah, ampak strašna resničnost, sta v zadostni meri pokazali pretekli dve leti, posebno pa še krvavi izpadi na dan volitev. Poseben dopisnik »Daily Telegrapha« poroča o razgovoru, ki ga je imel v eni izmed velikih madridskih kavarn z nekim marksističnim natakarjem. V tonu najbolj mirnega prepričanja mu je ta izjavil, da bi se nič kaj posebnega ne mislil, če bi se pokazala potreba, da dan po volitvah zažgo vse samostane z menihi in nunami vred. Gotovo je bilo zlasti v inozemstvu mnogo ljudi, ki grožnje marksističnih voditeljev z meščansko vojno v slučaju, da bi volitve izpadle v njihovo škodo — niso resno jemali. Stvar pa smo gledali drugače tukaj v deželi in verjemite, da ni kar za šalo vlada bila prisiljena, takoj po volitvah proglasiti obsedno stanje. Že so padale smrtno žrtve v Sevilli in pa v Bilbao, kjer celo trupla mrtvega duhovnika niso pustili na miru.

Velika večina naroda želi, da se z močno roko zatre gnezdo boljševiške propagande, ki se je v dveh letih v naši prastari kulturni deželi pod varstvom socialistov razpasla in povzročila neverjetno mnogo gorja in deželi. Ako bodo možje, kakor je Gil Robles, prijeli za državno krmilo, se za bodočnost Španije ni treba bati. Potem ne poznamo več pota nazaj, ampak samo naprej v bodočnost krščanskega in socialnega prerjenja španskega naroda.

Prav imajo tisti, ki velik del uspeha pripisujejo osebnosti in energiji predsednika Accion Popular. Gil Robles. Čeprav ima kot advokat in vseučiliški profesor v Salamanci polne roke dela, vendar se je v volilnem boju osvobodil vsega, da se je mogel postaviti čisto v službo katoliške stvari. G. Robles je zadnje tedne prepotoval celo Španijo in navduševal mase z ognjevitimi besedami. Imel sem priliko po volitvah z njim govoriti. Nad dve uri sem moral čakati v uredništvu »El Debate«

se je n. pr. slovenskim umetnikom dogajalo do novejšega časa.

Veliko bi poslanstvo sleherne kulturne zbornice, če bi bila seveda v rokah plemenitih in visoko umetniških mož, na na tem mestu tega ne bomo dalje razčenjali. Nedvomno bi zadržala od osrčja vsakega naroda in ga narodno in kulturno dvignila do zavidne višine. Če bi pa temeljila na politični ali kakršnikoli drugih podlagah (izven etične, umetniške itd.), bi kajpada pomenila za sleherni narod kulturni pogin.

L. G.

na njega. Atmosfera v uredništvu je še čisto volilna. Poleg barvstih oklicev in plakatev leže kupi listov, ki prinašajo prve volilne rezultate. Od tu so bojevniki zunaj dobivali potrebne duševne hrane. Od tu so bile izdane parole za veliko bitko. Končno sem vendar prišel na vrsto. Pred vrati Gil Roblesa se drevja do 100 ljudi, katerih želje zapisujejo mladi akademiki, ki so na stalni straži pred vrati svojega voditelja.

Gil Robles sedi v svoji pisarni za kupom pisem. Trenutek mislim na postavbo Mussolinija, ko vidim navdušenega voditelja španskih katoličanov, ki šteje šele 32 let. Je velik sovražnik intervjuov, le za mednarodni katoliški tisk hoče napraviti izjemo. Medtem, ko me njegove bistrice oči prodirno ogledujejo, prične v nemščini, z nekoliko francoskim akcentom pripovedovati, da so levji del pri teh volitvah prevzele žene nase. To so žene, ki so organizirane v Zvezi katoliških žena.

Volitve 19. novembra pomenjajo torej sunek na desno. Dobili bomo neke vrste centrum. Naša stranka bo mogla sodelovati pri vladi, ne da bi bila čisto pri vodstvu udeležena. Čisto mogoče je, da gotova skupina ne bo hotela sodelovati pri vladi in si obdrži decela proste roke, kar bo po mojem mnenju velikega pomena za poznejšo grupacijo političnih sil v državi.

Kaj pa bodo storile desničarske stranke? — »Najprej bo treba mnogo zakonov iz marksistične vladne dobe omiliti, zlasti šolske in verske zakonodaje. Razven tega moramo dobiti preosnovno ustavo.«

Kaj pa, če bo državni predsednik proti? Ako ponovno razpusti parlament? — »Ne verjamem, da se bo to že v bližnji bodočnosti zgodilo. Pač pa bomo dobili novo vlado. Ni izključeno, da bo tudi pri nas razpad parlamenta dovedel do neke vrste fašizma s protidemokratsko smerjo. To je mogoče. Zdi pa se mi malo verjetno, da bi pristali obnove monarhije mogli imeti resno upanje na uspeh.«

Kakšno stališče pa bo zavzela Španija v slučaju oboroženega konflikta v Evropi? — »Španski

narod je v tem složen, da bo v vsakem slučaju ostal nevtralen.«

Ali boste obdržali splošno volilno pravico? — »Večina desničarskih strank je za to, da obdržimo žensko volilno pravico in ne vem, zakaj naj bi v bodoče to stališče spremenili.«

Kaj bo z zakonom o verskih kongregacijah? — »Španska republika mora garantirati svobodo vsem postenim državljanom. Zato je naravno, da morajo biti izjemni zakoni za katoličane ukinjeni. Duhovniki in redovniki imajo pri nas iste dolžnosti do države, kakor sleherni državljani. Zato morajo imeti tudi enake pravice. Ne smete pozabiti, in prosim sporočite to svetu, da v tem volilnem boju ni šlo za to, ali republika ali monarhija, ampak, da španskemu narodu omogočimo, da se jasno izrazi proti marksizmu.«

Levica se je združila

Madrid, 23. nov. Republikanske stranke so se zedinile, da pojdejo v nedeljske ožje volitve složno; vendar pa ne bo njihova zveza obsegala socialistov. Zveza bo segala od katalonske levice in radikalov, pa do nekaterih skupin zmerne desnice, ki so se zmerom izrekale za republiko.

Po mnenju levičarjev zdaj ni pričakovati, da bi desnica dosegla v ožjih volitvah tako velike uspehe kakor prejšnjo nedeljo. Sodijo, da bodo desničarske stranke dobile kakih 20 do 40 mandator. Bodoča vlada bi bila spet republikanska, gledala bo pa, da obstoječo zakonodajo nekoliko omili.

Bivši minister in vodja katalonske pokrajinske stranke Cambó je izjavil novinarjem, da po njegovem mnenju končni izid volitev ne bo postal vprašanja oblike španskega režima. Inozemstvo, je dejal Cambó, preveč zamenjuje pojem »desnice« in »monarhistov«, kar pa na noben način ni isto. Po njegovem bo v prihodnjem parlamentu monarhistov le kakih 10% vseh poslancev.

Nova vladna kriza v Franciji

Sarraut odstranjen

Davi je izročila francoska vlada ostavko, ker je dobila nezaupnico

Pariz, 24. nov. AA. Poslanska zbornica, ki je včeraj zasedala ves dan in nato imela dolgo nočno sejo, je davi ob 2.15 ob nekem sporednem vprašanju izrekla Sarrautovi vladi nezaupnico. Ministri s Sarrautom na čelu so se takoj napotili v Elizejsko palačo, kjer so izročili predsedniku republike Lebrunu ostavko. Ko je ob 3.15 zapuščaj Elizej, je dal Sarraut samo tole izjavo: »Odhajam z mirno vestjo. Če ne bi bil padel na tem incidentu, bi pa prišlo do drugega, ki bi vlado vrgel.«

Albert Sarraut

Krize levičarskega bloka

Ljubljana, 24. novembra.

Albert Sarraut, ki je davi z vso ekipo svojih ministrov nesel ostavko predsedniku republike v Elizej (ki v pričakovanju tega nočnega obiska sploh ni legel k počitku), je sestavil svojo vlado šele pred dobrimi 14 dnevi. Njegova avantura se je torej, hvala Bogu, hitro končala. Z mrljiškim znojem na čelu in v ladji brez jader se je podala na razburkano morje francoske politike. In morje jo je razbito vrlo nazaj v pristanišče. Škoda je tudi teh štirinajst dni, škoda je sploh vsakega dne, ko ves svet naravnost vpije po močni in močnejši Franciji, da bi strahoten razvoj mednarodne politike z mlado roko ustavila in mu dala novo odrešilno smer.

Francoski levičarski blok, ki ga sestavljajo socialisti milijonari in rdeče popleskani sili meščani ter starodavni kulturnobojni mamuti, ki so prizli okrog sebe ob prelomu našega stoletja, so poskusili svojo srečo prvič leta 1924. Ko je takrat Herriot, ki je med njimi še velikan in ki je na kulturnem polju zaviljiv strokovnjak, zavozil Francijo na rob prepada, so začele vstajati izza njegovih pleč stare, izsušene sence: Barthou, Steeg, Chaumemps, Sarraut, Caillaux, Dalimier... Slednji se je zdravemu francoskemu narodu zdelo že vsega preveč, poklical je Poincareja, ki je pognal te sence počivat in je v kratkem času, obdan od zaupanja in spoštovanja, uredil vse notranje pro-

bleme in dal Franciji na zunaj sijaj vodilne svetovne države, ki imponira in ki dikтира.

Ko se čuti Francoz varnega v svojem premoženju in v svoji domovini, potem se rad zopet igra s političnimi ideologijami. Tako je prišel levičarski blok pred poldrugim letom zopet na vlado. Zopet ista slika. Ministrske ekipe druga drugi podajajo vrata: Barthou, Steeg, Chaumemps, Sarraut, Caillaux, Dalimier... ter po istem redu nazaj. Pristopila sta dva nova, Daladier — priden učenec nekdanjih »mangeurs des curés« (farježrcev) in salonski socialist ter ljubljene aristokratskih dam, Paul-Boncour. Kriza sledi krizi in vsakokrat se pojavljajo okrog elizejske palače isti tipi, isti klišeji z drugimi imeni. Makaroni z guljažem in guljaž z makaroni. Francija pa prvi v notranjo gospodarsko krizo, na zunaj pa je zlezla v Mussolinijeve plazove. Dokler se zdravi francoski narod ne bo vsega navalcel ter poklical kakšnega patriota, okrog katerega se bo zgnil in mu pomagal pognati te sence davnih dni v grobove ter rešiti Francijo na znotraj in dvigniti njen ugled zopet med velikim svetom.

Usoda levičarskih vlad v Franciji je, da je vsaka brez idej in vsaka brez poleta. Socialistični milijonari niso za resne socialne reforme, ampak samo za političen sport. »Farježstvo« pa v po-vojni Franciji ni nobena zaželjena delikatesa več. Časi se spreminjajo namreč. Sarrautova vlada, kakor vse tri levičarske pred njim (in vse levičarske, ki ji bodo sledile), je morala umreti na prizadevanju, da med muziko patriotičnih vzklikov obere žepu svojih desničarskih političnih nasprotnikov in da v plohi Boncourjevih patriotičnih podvigov prepriča narod, da je v zunanji politiki vse v redu, da Mussolini ni nevaren in da je Hitler miroljuben. Tako je svoje dni in dolga leta delal Briand, a Briand je bil zvit. Tako je delal tudi Poincare, a on je bil značajan in pošten.

Če je Francoz idejno-politično morebiti bolj levičar, je gospodarsko-politično po večini vsak desničar. Če je sit, voli levo, če je lačen, desno. Sreče ima na levi strani, žep pa na desni. In dane je gospodarsko ogrožen; zato nobena levičarska vlada, posebno pa še mumijske, ki jo sestavljajo, ne bo imela njegovega zaupanja. Boncourjevega tavanja s smehljajočimi ustnicami in zavezanimi očmi med samimi pošastmi pa v Franciji danes nikdo ne odobrava več. Čakajmo torej na vlado močnega Francoza!

Nočemo se vmešavati v francosko notranjo politiko. Toda to lahko rečemo brez zamere, da spričo usodepolnih dogodkov v Evropi, ko vstajajo vsepovsod sovražniki ustanovljenega mira, mi kot zavezniki francije, ki je prebivala kri za našo svobodo, od sreca želimo, da dobi kmalu, zelo kmalu vlado, pred katero bosta Evropa in svet imela spoštovanje, vlado, ki bo zrasla mimo Mussolinija, MacDonalda in Hitlerja zopet do stare višine v vodstvu svetovne politike. To je naša želja, naša in vseh zaveznic Francije v srednji in zapadni Evropi!

Pariz, 24. nov. (a). Snoči je umrl poslanec in bivši minister dela v Daladierjevem kabinetu Francois Albert.

Upniki in denarni zavodi

Nova ureditev kmetskih dolgov prinaša poleg konverzije tudi razbremenitev glede obrestne mere za dolžnika. Za kmetijske dolge je obrestna mera ilirskana po zakonu, za vse ostale dolžnike pa bodo veljala določila o maksimalni obrestni meri. Kakor smo že včeraj ugotovili, pomenja za kmetijske dolge nova obrestna mera znatno znižanje. Ker so pri nas bili posredniki za kmetijske dolge predvsem zadružni denarni zavodi, pomenja to, da se bodo morali upniki za svoje vloge v takih zavodih, ki imajo pretežno kmečke posojila, zadovoljiti z znatno nižjo obrestno mero, kot jo določa zakon za kmečke dolge. Sedaj pa nastaja vprašanje, če bodo pri stanju, ki bo nastalo po izvajanju tega zakona, s to obrestno mero tudi zadovoljni. V naših razmerah to znižanje obrestne mere za kmetijske dolge ne bo prišlo tako v poštev, ker je že itak sedaj obrestna mera za kmetijske dolge pri zadružnih le malo višja in obrestne mere za vloge ne bo treba dosti zniževati, oziroma se je v marsikaterih primerih to znižanje obrestne mere z ozirom na dosedaj veljavni zakon o varstvu kmeta že izvedlo.

Sedaj pa nastaja drugo vprašanje, kako bo s kapitalom upnikov, ki so ga ali sami ali pa s posredovanjem denarnih zavodov posodili kmetu. Nova ureditev kmetskih dolgov določa, v kolikor odplačilni rok posojila ni boljši kot v zakonu določeni, da veljajo določila najnovejšega zakona, oziroma uredbe o zaščiti kmeta. Če se upniki ne bodo zadovoljili s čakanjem dvajsetih let, jim je dana možnost, eskontirati svoje terjatve do 50%. To pa pomeni za upnike veliko žrtev, ki se za veliko število upnikov ne da zagovarjati. Saj so tudi med upniki ljudje, katerim gre za vsak dinar njihovih prihrankov. Tako bodo breme konverzije nosili poleg države upniki.

Danes je težko reči, kakšen bo nadaljnji razvoj razmer na našem kreditnem trgu, če so upniki morali skupno z državo nositi breme konverzije kmetskih dolgov. Dalje je težko reči, kako bodo odrezali denarni zavodi. Vsekakor je gotovo, da denarnih zavodov s tako velikimi hranilnimi vlogami, kakor jih imajo sedaj, ne bo več. Njih sredstva bodo predvsem glavnica, rezerve ter vloge najbližjih poslovnih prijateljev.

Obiljubljen nam je tudi nov zakon o bankah. V njem bodo gotovo dobili vlagatelji nekoliko več sigurnosti za svoje vloge. Toda če pride vis maior, te garancije upnikom ne bodo preskrbele njih vlog. Novi zakon o bankah bo gotovo omejil število denarnih zavodov. To je posebno važno v Srbiji, kjer je na pr. v samem Beogradu okoli 70 bank (v Sloveniji jih imamo samo 12 poleg 29 regulativnih hranilnic).

Poleg ureditve pasivnih poslov bank bo moral novi bančni zakon urediti tudi aktivne. Predvsem bo treba skrbeti za zadostno likvidnost bank. Likvidnost bank mora biti večja kot likvidnost drugih denarnih zavodov, ker upravljajo banke predvsem žiralni denar. Žiralni denar pa postaja vedno važnejši radi razvoja brezgotovinskega prometa in mora biti opremljen z dovoljnimi varnostmi. Poleg tega je treba vpoštevati, da napadne kreditne investicije lahko omajajo ves kreditni sistem, kar je za razvoj gospodarstva izredne važnosti.

Novi bančni zakon pa bo moral nujno vsebovati tudi določila o razmerju bank do države in privilegiranih denarnih zavodov. Danes gre ten-

denca za tem, da bi privilegirani denarni zavodi pritegnili vse zasebne vloge in da bi bili odločilni kreditni vir za večino gospodarskih panog. Ob uspešnem delovanju privilegirane denarnice bo preostajalo kaj malo posla za banke pa tudi za ostale denarne zavode. Zato nas zanima usoda bank, ker bo ugotovitev delokroga bank principi- elne važnosti za ostale denarne zavode, ki so pri nas večjega pomena kot na pr. v Srbiji. V zvezi s tem je tudi novi zadružni zakon, ki se bo moral ozirati v prvi vrsti na poslovanje kreditnih zadru- g, saj so kreditne zadruge največji del našega zadružništva ter so doslej pokazale največje uspehe.

Kar se tiče državne kontrole denarnih zavodov, je na to vprašanje teoretično kaj lahko od- govoriti. Državna kontrola je potrebna in koristna, toda izvajati jo morajo poznavalci razmer ter etično visoko stoječi strokovnjaki. Teh pa danes kljub temu, da si jih želimo in krvavo potrebujemo, primanjkuje na vseh koncih in krajih. Zato tudi ni misliti na to, da bi uvedli pri nas zapri- sežene revizorje knjig, ki imajo v anglosaških drž- vah velike pravice.

Spremembe davčnih zakonov imajo namen, da državi omogočijo zajeti predvsem one vire, ki so bili doslej iz raznih razlogov bolj skopi za državno blagajno. Velik del novih sredstev, ki jih bo dobila država, pa je namenjen za investicijsko delavnost. Danes je pri nas investicijska delavnost v zvezi s krizo skoraj popolnoma zamrla. Za po- življenje investicijske delavnosti, ki zmanjšuje brezposelnost, sta po mnenju nekaterih strokov- njakov dve poti, ali poživljenje podjetnosti z zmanj- šanjem davčnih dajatev ali pa investicijska dela z državnimi sredstvi. Pa tudi mnenja o javnih delih so deljena. Pred nedavnim so listi poročali, da je Anglija svoja javna dela ustavila. Na drugi strani pa vidimo, kako druge države še vedno z večjim ali manjšim uspehom forsirajo javna dela. Vseka- kor je gotovo, da ima državna investicijska delav- nost prednost pred zasebno, ker v sedanjih raz- merah more le velika akcija z velikimi sredstvi do- seči uspehe. Drugo vprašanje pa je, če nova sred- stva za investicije ne škodujejo v preveliki meri zasebni kupni moči, katero nove dajatve zmanjšu- jejo. Na to vprašanje se da kaj lahko odgovoriti. Investicije tvorijo tudi pri privatnikih del izdatkov (tu ne vpoštevamo tezaviranjia itd.). Če sedaj vzame država zasebnikom oni del sredstev, ki je bil namenjen za investicije, pa sama izvršuje investi- cije, je potem efekt isti, toda vpoštevati je treba še dejstvo, da je javna investicijska delavnost več- krat dražja kot zasebna in ni namenjena za take objekte, ki bi takoj prinašali dobiček, ampak je namenjena takim podjetjem, ki pomenijo bolj kor- rist za splošnost kakor pa dobiček podjetja same- ga, oziroma države.

Ob sedanjih razmerah na kapitalnem trgu je gotovo, da zasebni kapitali ne bodo prihajali več v toliko meri na ponudbo posojiljemalcem. Ker pa bo obstajala tudi nadalje potreba o posojilih za investicije, bo morala država logično poskrbeti z drugimi sredstvi ali za posojila onim, ki izvršujejo investicije, ali pa bo morala sama izvrševati investi- cije. S tem pa prehajamo na problem, ki bi ga najbolje označili z »državnim kapitalizmom«, ker postaja država na važnejši upnik ter najvažnejši podjetnik, kar se tiče investicijske delavnosti.

Razorožitvena konferenca

Ženeva je zmagala

Vse Mussolinijeve intrige so bile zaman

Ženeva, 24. nov. Razorožitvena konferenca je bila za kakšna dva meseca prekinjena. Kdo je ostal zmagovalac v diplomatski bitki, ki se je bila o usodi konference po odhodu Nemčije, ni lahko ugo- tovit. Na vsak način se je Franciji in predsed- niku Hendersonu ter vsem silam, ki so stale za njima, posrečilo ohraniti konferenco pod okriljem Zveze narodov. V tem obstoji hud poraz italijanske in nemške diplomacije, ki sta težili za tem, da bi se ženevska konferenca končno pokopala in da bi se začela nova pogajanja v okvirju pakta štirih. Mussolini je gledal, da bi oživil pakt štirih, in sicer v škodo Zveze narodov. Slo mu je tudi za to, da bi Francija pri pogajanjih med štirimi (Francijo, Ang- lijo, Nemčijo in Italijo) ostala osamljena.

Kakor poročajo iz Rima, je Mussolini zadnje dni zelo nervozen. Silno neprijetna mu je bila Hendersonova pobuda, da bi se namreč predstavi- telji velesil zopet sestali v Ženevi in se posvetovali o usodi konference. Hendersonovemu vabilu sta se odzvali v prvi vrsti Anglija in Francija ter poslali v Ženevo svoja zunanja ministra. Mussolini je proti temu demonstriral na ta način, da ni poslal več v Ženevo svojega stalnega delegata barona Aloisija, temveč samo njegovega namestnika Soragno.

O pogajanjih v okvirju pakta štirih ni več go- vora. Za to gre zasluga Franciji in njenim zavez- nikom, a tudi Rooseveltu. Mussolini se je trudil, da bi po svojih diplomatskih prepričal ameriškega dele- gata Wilsona o nujnosti, da bi se on udeležil kot opazovalec konference štirih, ki naj bi se sklicala na italijansko pobudo nekeje v Italiji. Wilson sam bi bil ta predlog sprejel, toda na svojo roko se tega ni upal storiti. Vprašal je za mnenje v Wa- shington. Odgovor je bil negativen. Pozneje je še enkrat zahteval mnenje Washingtona in Roosevelt mu je odgovoril, da se Amerika niti v vlogi opa- zovalca ne more udeležiti razorožitvene konference, na kateri bi nastopale samo evropske velesile, a ne Rusija in Japonska. Takšna konferenca bi ne imela svetovnega značaja in ne more zanimati Amerike. Konferenca štirih je torej pokopana in s tem je bila odbita italijanska iniciativa.

Splah ni verjetno, da bi prišlo do obnove formalnih pogajanj na kakem sestanku izven Že- neve, pač pa se bodo države pogajale s pomočjo svojih diplomatov. Francozi bi bili morda pristali na to, da bi se pogajanja obnovila na kaki konfe- renci v Italiji, da bi bilo na ta način zadoščeno Mussolinijevemu samoljubju; toda stavili so za pogoji, da se smejo udeležiti pogajanj tudi druge države, torej ne samo štiri velesile, ki so podpi-

sale pakt štirih. Vse kaže, da je nazadnje bila še ta koncesija odveč, čeprav ni izključeno, da je Mussolini ne izkoristi. Njemu gre v prvi vrsti za notranje-politični prestiž. Če že ni mogel uspeti s predlogom, da bi se razorožitvena pogajanja pre- nesla pod okrilje pakta štirih, naj bi mu bilo vsaj dano to zadoščenje, da bi se pogajanja vršila v Italiji.

Mussolini na umiku

Pariz, 24. nov. Iz Rima poročajo, da sta se an- gleški in francoski poslanik te dni večkrat javila pri italijanskem ministru pred predsedniku Musso- liniju v palači Venezia. Nista se samo zanimala za Mussolinijevo mnenje o razorožitveni konferenci, temveč sta iskala v prvi vrsti razlago za nenavadno ostro gonjo fašističnega tiska proti Zvezi narodov. Francoski in angleški diplomaciji so se zdeli ti koraki toliko bolj potrebni, ker je bil sklican ve- liki fašistični svet za 5. decembra, v prvi vrsti z namenom, da sklepa o stališču Italije nasproti Zvezi narodov in celo o vprašanju njenega izstopa.

Grožnja z izstopom iz ZN ni resna

»Daily Telegraph« prinaša sanimivo informa- cijo iz Rima, ki pravi, da je Mussolini izjavil fran- coskemu poslaniku, da se njegovo osebno mnenje glede Zveze narodov nikakor ne krije z nazeri, iz- raženimi v fašističnem tisku. Kakor poroča »Daily Telegraph«, potrjujejo to vest tudi v angleškem zunanjem ministru, kjer ne zanikajo, da bi Mu- ssolini ne bil dal istega zagotovila angleškemu po- slaniku.

Po vsem tem ne smatrajo Mussolinijeve grož- nje z izstopom iz Zveze za resno, temveč jo sprav- ljajo v zvezo s njegovim prizadevanjem, da bi uve- ljaval pakt štirih. Kar je najbolj značilno, je to, da se je pojavila gonja proti Zvezi narodov v fašistič- nem tisku natančno dan potem, ko so se v Ženevi zopet sestali predstavniki velesil in drugih držav, da bi se na Hendersonovo pobudo posvetovali o odgovorih razorožitvene konference. Iz Londona po- ročajo, da je Mussolinija ta iniciativa zelo razjezila, še posebno, ker vse kaže, da ga London, na kate- rega Mussolini zida svoje srečo, ni obvestil o svojih namerah. Gonjo proti Zvezi narodov je torej Musso- lini sprožil zato, da bi dal duška svoji nevolji. Ta gonja je bila indirektno naperjena tudi proti An- gliji, ki se še vedno zavzema za obstoj Zveze na- rodov. Tako je n. pr. turinski list »Gazzetta del Popolo« zapisal, da je Zveza narodov »lunga ma- nus« Anglije in Francije.

Nesreča največjega letala na svetu

Sovjetski zračni velikan »K 7« uničen -- 19 smrtnih žrtev

Moskva, 23. nov. Ig. V noči od 21. na 22. nov. se je v okolici Harkova zgodila strašna letalska nesreča. Največje letalo sveta, rusko prometno le- tlo »K 7« je s 14 potniki tresčilo na tla in se po- polnoma razbilo. Vseh 14 potnikov je našlo smrt v tej katastrofi. Oblasti do sedaj niso izpovedale nobenih podrobnosti, niti imen ponesrečenec, raz- zun tega, da se nahajajo med mrtvimi tudi višji častniki zrakoplovne komisarijata in letalski

inženjerji harkovske tovarne za letala. »K 7« je bilo največje prometno letalo na svetu in je s svojimi šestimi motorji predstavljalo ponos sovjetskega le- talstva. Ko je bilo 14. novembra predano prometu, so najvišji državni uradniki od Stalina do Vorosil- lova poslali brzoglavne čestitke harkovski tovarni. Sovjetska vlada je poslala v Harkov posebno komi- sijo izvedencev, da ugotovijo vzrok nepričakovane in težke nesreče.

Prvi december

1. december praznujemo kot državni praznik ujedinjenca troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo pod žezlom dinastije Karadjordjevičev.

V ta namen bo na ta dan ob 10 v tukajšnji stol- nice sv. Nikolaja zahvalno cerkveno opravilo s za- hvalno pesmijo in pripadajočimi molitvami.

V pravoslavni kapeli se bo vršila služba božja istega dne ob 9, v evangelijski cerkva pa ob 10.

Na vseh državnih uradih kakor tudi na zgrad- bah uprav javnopravnega značaja morajo biti raz- obešene državne zastave, v mestih in trgih pa mo- rajo vsi lastniki zgradb izobešati državne zastave.

Istega dne sprejema gospod ban dravske banovine ob 11 naprej v banski palači (Bleweisova cesta 10) poklonitve in čestitke.

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

Dr. Rintelen na Dunaju

Dunaj, 24. nov. b. Danes bo imela vlada sejo, na kateri se bo, kakor se trdi, med drugim postavil tudi predlog za politično premirje, ki naj bi trajalo od 1. decembra do 15. januarja. Avstrijski poslanik v Rimu dr. Rintelen je prišel nocoj na Dunaj in imel daljše konference z raznimi političnimi osebnostmi ter z državnim kanclerjem dr. Dollfussom.

Utrinki

JE MOGOČ POGLED V BODOČNOST?

O slutnjah in napovedi bodočnosti poroča pod- listek v »Kölnische Volkszeitung« 25. okt. 1933. Tam čitamo med drugim: »Sreča za človeka, da ne ve bodočnosti! Modra božja odredba je to, kajti če bi mi vsi mogli gledati v bodočnost, bi se takoj prenehali vsak družinski red in človek bi zgubil vsako veselje nad življenjem. Vendar ni pravila brez izjeme. Dejstvo je, da gotovo ljudje slutijo in napovedujejo bodočnost. So na primer taki zna- čaji, kakor Cassandra, katerim je dan pogled v bodočnost in ki radi tega mnogo trpe. Prav nič niso redke slutnje o skorajšnji lastni smrti. Ljudje najrazličnejšega poklica, izobrazbe in starosti imajo na svoji bolniški postelji čisto sigurne občuteke, da bodo umrli in morejo povedati celo dan svoje smrti. Posebno številne primere beremo v življenju svetnikov. Smrt naših prijateljev in znancev, ki stanujejo daleč od nas, čisto na poseben in nedo- umen način občutimo ali v sanjah doživimo. Zgo- dočina vseh časov in narodov poroča o točnih pre- rokibah. Tako se je na primer Orleanska dečica izkazala kot prava prerokinja in Sacanarola je z jasnim duhom napovedal bodoče zmede svoje ne- srečne domovine. Posebno zanimive in od vero- dobnostnih priče zanesljivo potrjene so prerokbe Francoza Cazolte, ki je napovedal žalostne dogodke francoske revolucije. V izbrani družbi v začetku 1788, torej polnoročno leto pred zavzetjem Bastille je omenjeni Cazolte pri nekem banketu, na kate- roga so bili povabljeni člani akademije, navzočim filozofom napovedal njih usodo. Tako je na pri- mer napovedal Condorcetu, da bo umrl na mrtvem kamenju neke ječe. Navzočemu Champfortu je pre- rokaval samotar z britjejo. Gospodom Nicolaju, Baillyu, Malesherbesu in Rouchetu je napovedal

smrt pod giljotino. Isto vojvodini Gramontski. Pran tako je povedal, da bo francoski kralj umrl pod giljotino in da mu bodo dovolili spovednika, kar ostalim obojem ne bo dano. Celo svojo lastno smrt je napovedal Cazolte. Kakor je prerokoval, je umrl kot žrtev strahovlade 25. septembra 1792.«

DUNAJSKI LIST O JUDOVSTVU.

Dunajski »Reichspost« piše 1. oktobra 1933 o judovstvu med drugim sledeče: »Potvarjanje zna- nih dejstev je, če se slika antisemitizma kot iz- najdba narodnih socialistov in se zato slehernega, ki je protijudovsko razpoložen, že obtoži narodne- ga socializma in nepatriotizma v avstrijskem smi- slu. Z avstrijskim patriotizmom je prav dobro združljivo, ako kdo v čezmernem številu Judov v posameznih poklicih ne vidi baš idealnega stanja. Uvidevni Judi so sami tega naziranja in so na pri- mer svojočasno resno searili, da bi bil za pre- sednika dunajske advokatske zbornice izvoljen Jud. Gotovo je težko v vseh starih držati pravo mero. Toda kljub temu numerus clausus, proti kate- remu sedaj dežuje toliko protestov, bi se nikdar ne pojavil, če bi se v vseh vprašanjih in pravi- m času držalo prave mere. Ako danes čitamo, ki je popolnoma molčalo le v zgodovini nepoznanim kraticam grozovitostim ruske revolucije, dirjem preganjanju katoličanov v Mehiki, morilskim po- gromom in požigom samostanov in cerkev v Spa- niji, ali pa je celo storitev jemalo v zaščito in javno pozivajo k posnemanju, danes ne more v do- volj krevatih barokah nastikati par protijudovskih ekscesov v Nemčiji in jih predstavljati kot najbolj sramoten in najstrašnejši zločin v zgodovini, potem je malo verjetno, da bo takšno pisanje pri publiki doseglo svoj cilj.«

Narodna skupščina

Kriza lesnega izvoza iz Slovenije

Interpelacija ministra n. r. g. Mohoriča

Belgrad, 24. nov. m. Seja finančnega odbora, ki je bila napovedana za danes dopoldne ob 10 in na kateri so se imeli pretrpeti zakonski osnutki, katere je predložil včeraj finančni minister na- rodni skupščini, se danes ni mogla vršiti, ker je finančni minister zbolel.

Belgrad, 24. nov. m. Na današnji dopoldanski seji narodne skupščine je bila prečitana interpe- lacija, ki jo je vložil poslanec Mohorič na predsed- nika vlade, ministra za trgovino in industrijo, mi- nistra za gozdove in rudnike, prometnega in fi- nančnega ministra o nujnosti sprejema adminis- trativnih ukrepov za ublažitev težkega stanja goz- dnega gospodarstva. Mohorič je zahteval za svojo interpelacijo nujnost, ki jo je v daljšem govoru ob- razložil ter prosil poslance, da jo sprejmejo. Na- zvočji minister za gozdove in rudnike je govoril v imenu vlade ter izjavil, da prepušča odločitev o tem narodni skupščini. Skupščina je nato soglasno sprejela zaproseno nujnost.

Interpelacija se glasi:

Interpelacija g. Mohoriča

Osnova gospodarske delavnosti v Sloveniji je gozd. 42% površine Slovenije pokrivajo gozdovi in v normalnih letih je znašal izvoz lesa 400 do 500 milj. Din letno. Med posestniki prevladujejo mali ljudje, saj imamo v Sloveniji 134.000 gozdnih po- sestnikov in na desetisoče ljudi, ki tudi žive od lesa. Največ izvažamo les v Italijo, toda tu nam konkurira zaradi posebno nizkih prevoznih postavk Avstrija. Stavbni les z avstrijskih postaj se pre- vaha v Italijo na isto razdaljo za 100 do 200 lir pri vagonu ceneje, kot se izvaž za naših postaj v Italijo po vozniških postavkah jugoslovansko-ita- lijanske zvezne tarife. Če boče naš izvoznik torej držati konkurenco, tedaj mora prodajati blago za 100 do 200 lir ceneje kot Avstrijec. Tako prometno ministristvo kot glavno ravnateljstvo državnih že- leznice sta bila pravočasno opozorjena na potrebo revizije jugoslovansko-italijanske zvezne tarife, to- da na žalost dosti brez uspeha. Zato je danes gozd z lesno industrijo vred izgubil vsako rentabilnost, saj so cene ca. 40% pod predvojnimi cenami v zla- tu. Če bo šlo tako dalje, bomo popolnoma izgubili inozemski lesni trg.

Da je to resnično, je razvidno iz tega-le: Izvoz stavbnega lesa iz naše države je obremenjen z mno- goštevilnimi taksami (izvozno spricevalo, izvozno potrdilo, potrdilo o zavarovanju valute, carinska manipulacija itd.). Skupno z omenjenimi razliko v železniški voznini v primeri z avstrijskim lesom znaša obremenitev našega izvoza 100 Din na ku- bični meter. Pri normalnem letnem izvozu 600.000 kubičnih metrov znaša ta obremenitev 60 milijon- nov Din, kar je izguba za gozdne posestnike.

Zato je potrebno, da prometno ministristvo sto- pi takoj v zvezo z upravo italijanskih državnih že- leznice, da na ta način doseže tudi za nas znižano zvezno tarifo iste konstrukcije, kot jo imajo Avstrij- ci. Nadalje naj se revidirajo neštete takse, s kate- rim je obremenjen izvoz lesa, da se obremenitev kar mogoče zmanjša.

Naša devizna politika priznava izvoznikom 28,5 odst. prima, kar pa ni v skladu s stvarno notacijo dinarja. Sedaj prihajajo italijanski trgovci v našo državo in kupujejo za dinarje, ki so jih kupili v

Seja senata

Belgrad, 24. nov. m. Na današnji popoldanski seji senata je bilo sprejeto poročilo odbora za proučevanje prošnje in pritožb, na podlagi katere- ga se določa dosmrtna pokojnina Andreju Gabršč- ku, časnikarju in književniku iz Ljubljane, ter se- natorju Ceroviču. Prihodnja seja senata bo pri- hodnjega sredo ob 16. Na dnevnem redu bo klirin- ski sporazum med Jugoslavijo in Švico ter zakon- ski osnutek o obvezni telesni vzgoji.

Belgrad, 24. nov. m. Klub senatorjev JNS je imel pred današnjo sejo senata daljšo konferenco, na kateri se je pretrpetal zakonski osnutek sena- torja Dake Popovića in tovarišev o ceni za elek- trični tok. Konference se je udeležil tudi gradbeni minister dr. Srkulj. Klub senatorjev JNS je zakon- ski osnutek sprejel in se bo predložil plenumu se- nata, nato pa narodnemu predstavništvu.

Zakaj Mostarce kosi jetika

Revščina, podnebje, pomanjkanje higijene

V Mostarju, 21. novembra 1933.

Gospod urednik, v zadnjem času sem dobil od raznih strani ukor, zakaj se nič ne oglašim v »Slovenec«. Zato mi dovolite danes nekoliko prostora, da vsaj pokažem resno voljo, da se bom poboljšal.

V današnjem pismu naj poročam nekaj malega o zdravstvenih razmerah v Mostarju. V splošnem se v tem oziru Mostarci nimamo dosti pritoževati. Malarije nimamo, dasi se kote komarji, ki jo prenašajo, v manjšem številu celo v 7 km oddaljenem Mostarskem blatu. Poleti zbolijo skoraj vsak prišlec enkrat za mrzlico, ki jo povzročajo »papadači« (majhna vrsta komarjev, ki jih je tu v juliju in avgustu vse polno); a ta mrzlica ima, kakor je si-

kolico, so Mostarci gospodje! Ni čudno, da slavi pesnik Derviš-Paša v 16. stoletju svoje rojstno mesto Mostar v prekipeljavem zanosu:

»Nikjer na svetu razen v bližini paradiža ni takega zraka, ki širi srce, in take vode, ki daljša življenje. Vsaka ura, ko gledamo Mostar, nam poklanja novo življenje. Vsak kotiček Mostarja daje srcu novega veselja.« (Citirano po Wendelu.)

Po tem slavospevu na Mostar pa res skoraj ni več umestno govoriti o — jetiki. Jaz bi dodal samo še to, da bolehalo Mostarce tudi radi tega, ker preveč ljubijo svoj Mostar: tako zelo namreč, da nikdar ne gredo iz njega! Mostarska okolica je ob lepih nedeljah skoraj prav tako prazna, brez izletnikov kakor ob delavnikih. Če skušaš Mostarca iz-

Ulica v starem Mostarju.

cer neprijetna, to dobro stran, da v večini primerov traja samo tri dni; nad teden dni pa samo izjemoma. In — ko si jo preстал, si proti njej imun. Rojeni Mostarci jo prebole v lahni obliki že v zibelki in so pozneje pred to mrzlico povsem varni.

Preseneča pa človeka v Mostarju razmeroma visoko število tuberkuloznih. Po izjavi tukajšnjega okrajnega zdravnika odpade od 100 bolnikov 60 na jetične. Lansko šolsko leto sta mi od 43 učencev dva zbolela tako akutno za jetiko, da sta morala prenehati s študiranjem. Mostarci pravijo, da ima jetika svoj vzrok predvsem v nagli spremembi temperature. Danes je toplo, zelo toplo, jutri pa piha s severa strupena sapa, pa se prehladiš. Deloma bo to gotovo res. Poskusil sem to na lastni koži; tako se prehladiš, da se — če nočeš kar v posteljo — vlačiš kot megla; komaj verjameš, da more prehlajenje človeka tako zdelati.

Morebiti so pa te klimatične razmere bolj povod za bolezn nego vzrok. Jetika ima namreč tukaj dve močni zavezniči: revščino in slaba stanovanja. Pošiljam vam sliko iz starega dela Mostarja, pa vidite na njej pomočnike jetike brez opisa. Ko je bil l. 1921 v Mostarju Hermann Wendel, je napravil siromaštvo prebivalstva nanj porazen vtis: »Suha leta so tu; nikake prilike za delo; beda ždi v ozkih ulicah; noga ti koraka skozi speče, skozi umirajoče mesto.« Seveda velja to samo za stari del mesta. Kajti glede stanovanj je med stari in novim delom Mostarja razlika res kakor med nočjo in dnevom. V starem delu nizke hiše, vse strpane na kupu, ozke ulice, majhna okna; v novem delu mesta široke ulice, ob njih pa vile z lepimi vrtovi in z vso udobnostjo modernega stanovanja.

Še večja je stanovanjska beda marsikje po okolici. Prvo nedeljo v novembru sem napravil s prijateljem daljši izlet med kmete po hribih severno od Mostarja. Nikake poti nikjer, po kateri bi mogel voziti z vozom. Vsi tovari se prenašajo na hrbtih konj, oslov in ljudi. Nikjer gostilne; vprašala sva pastirico v gozdu, kjé bi se dobilo kaj za pod zobe. Dvčila je naju v kmečko hišo. Tu sva imela priliko videti stanovanje »craje« iz turških časov. Hiša je bila zgrajena deloma v zemlji, da je streha segala skoraj do tal; oken ni bilo nikakih; edina svetloba je prihajala v stanovanje skozi odprta vrata. Nikake mize, nikake klopi, nič ognjišča; ogenj je gorel na tleh. Prinesli so nama dva prav nizka stola, dočim so domačini sedeli kar po tleh. Dobila sva pa pri ljudeh kruh in dobro besedo; postregli so z vsem, kar so mogli, in so se branili vsake odškodnine. Ločili smo se kot dobri znanci. Kako so v takih stanovanjih dolge zimske noči, kako brezkonni jesenski dnevi, ko pače tukaj toliko dežja, da bi ga bilo gotovo dovolj za vse leto, še bi bil pravilno razdeljen! Hiša je bila stara, brezdvomno še iz turških časov. O, v primeru z

vabiti na izlet, ti bo ugovarjal: »Česa naj pa iščem na teh hribih brez gozda, brez sence, brez studencev? Saj imamo v Mostarju vsega lepega doma.«

Bila je binkoštna nedelja letošnjega leta, nedelja tako lepa, da me ni držalo v mestu; z ranim jutrom sem odšel med črešnjeve vrtove v okolici, kjer so se drevesa šibila od bajne rodovitnosti, kakršne drugod še nisem videl. Vsa zemlja je vriskala v razkošnem soncu in bohotnem zelenju nešteti vrto. A vse dopoldne nisem nikjer videl niti enega izletnika; ko sem se pa popoldne vrnil v mesto, je bilo na promenadi menda prav toliko tisoč ljudi, kolikor jih šteje Mostar.

Minulo soboto (18. novembra) se je pa zgodilo nekaj nenavadnega: v Mostarju se je vršil sestanek za ustanovitev planinskega društva! Tik nad mestom se dviga nad 1900 m visoki Velež, na katerega pa malokdo gre že radi tega, ker ni na njem nikakega zavetišča. Upajmo, da se bo v nekaj letih na njem dvigala prva turistična kočna v Hercegovini. E, tudi Mostarci gremo za tokom časa! (Ta mesec sem namreč dobil polno pravico, da govorim o Mostarjih v prvi osebi: izselil sem se tudi s pohištvom iz Ljubljane in sem se naselil v lepem lastnem stanovanju ob bistri Neretvi.) Ivan Dolencec.

Bodi kjerkoli Ki-Ki povsodi

Vevška vlomilca obsojena

Ljubljana, 24. novembra.

Drzni vlomilci so Anžurji v Vevški pri D. M. v Polju. Pred leti so bili pravi razbojniki, ki so se spravili zlasti na tovorne vlake, ki so jih plenili na kolodvoru v Zalogu. Lani sta brata Tone in Jože Anžur prišla iz mariborske kaznilnice. Mesto da bi se lotila poštenega dela, sta se spravila na razne vlome. Odnášala sta najrazličnejše blago. Vse sta pobrala, kar jima je prišlo pod roko. Nekemu posestniku sta celo ukradla 200 jajc. V par mesecih sta povzročila škodo za 2245 Din. Pred senatom sta se trdovratno zagovarjala in se jima je deloma posrečilo, da sta se izmotala. Hodila sta tudi čez mejo na Koroško in tihotapila s saharinom. Razprava pod predsedstvom s. o. a. g. Adolfa Hudnika je trajala 4 ure in je bila mestoma zelo živahna.

Junaštvo 8 letnega dečka

Rešil je iz moria svoja dva brata

V Trsteniku na polotoku Pelješcu v Dolmaciji se je v pristanišču pripetil dogodek, kakršnega more kronika le redko zabeležiti in ki zasluži, da ga omenimo, ker v resnici predstavlja junaški čin malega dečka. Na mestnem pomolju so se igrali trije sinčki Avgusta Dominisa, šoferja na finančnem motornem čolnu. Najstarejši 8 letni Srečko se je oddaljil od svojih bratcev, od katerih je eden star 4, drugi pa 6 let. Zadnja dva sta gledala morje, ki je pljusalo ob pomolj. Bila sta vsa zaverovana v morske pene. Naenkrat jima je spodrsnilo in oba sta padla v peneče se morje. Z oken precej oddaljenih hiš so ljudje opazili strašen prizor in hiteli k morju. Njihova pomoč

pa bi bila zastoj, če ne bi v tem trenutku 8 letni bratec utopljenec pokazal pravega junaštva. Na klince ljudi: »Na pomoč!« se je Srečko obrnil in ko je videl, da bratcev ni več na pomolju, je stekel proti označenemu mestu. Brata sta se že potapljala. Srečko je brez premišljanja in obotavljanja kar oblečen skočil v hladno morje, zgrabil brata za lase in ju vleklo do stopnic pomolja. Med tem so bili na pomolju že drugi ljudje, ki so vsi prestrašeni prihiteli ter vzeli onemogla brata iz rok drznega osemletnega junaka. Vse tri bratce so hitro nesli domov in jih preoblekli in okrepčali. Vsi prebivalci Pelješca občudujejo ju naškega malega rešitelja.

Vlak povozil tri delavce Dva mrtva, tretji se bori s smrtjo

Iz Broda poročajo: Med postajama Kapelo in Orlovac se je zgodila huda železniška nesreča, pri kateri je bil takoj mrtev železniški delavec Marko Mokrovič, nevarno sta pa bila ranjena delavca Živko Devetaki in Ivan Dokič. Delavci so popravljali železniške prage. Vedeli so, da bosta kmalu privozila dva vlaka in sicer eden iz Broda, drugi pa od Kapele. Ker je bila gosta megla, niso mogli videti vlakov, znano jim je pa bilo, da privozi prej vlak iz Broda. Začuli so ropotanje vlaka in so se vsi trije umaknili na tir, po katerem bi moral po voznem redu pozneje priti vlak od Kapele. Po ne-

srečnem slučaju pa so s postaje Kapele prej spustili vlak, imenovan »Lastavica«, in ropotanje, ki so ga čuli, je bilo od tega vlaka. Zaradi goste megle niso zapazili, da so v nevarnosti; v tem hipu pa je že pridrvel vlak. Lokomotiva je vrgla Dokiča in Devetaka s proge in sta obležala hudo poškodovana, Mokrovič so pa kolesa razmesarila in je bil takoj mrtev. Oba hudo ranjena delavca so prepeljali v banovinsko bolnišnico v Brod, kjer je Devetaki podlegel poškodbam, medtem ko se Dokič bori s smrtjo.

20-letnica umetniškega delovanja ravnatelja Karla Sancina

Pred kratkim je priredila celjska »Glasbena Matica« svoj prvi simfonični koncert. Ob tej priliki je praznoval ravnatelj Karla Sancin svojo 20 letnico umetniškega delovanja. Naj bo ob tej priliki tudi na tem mestu napisanih nekaj misli o njegovem umetniškem delu.

Ravnatelj Sancin je že kot učiteljski sodeloval v orkestru in pri javnih nastopih tako dijaških kakor tudi šolskih v Gorici. Na tamkajšnji Glasbeni Matici je bil član godalnega kvarteta Sancin, Pečenko, Michl, Pertot. Leta 1913 je dovršil učiteljske in služboval v tržaški okolici (Škeđenj, Rojan, Barkovlje). Tega leta je vstopil kot redni član v orkester »Tržaške filharmonije«, ki je sestavljala istočasno orkester zelo pomembnih tržaških gledališč Politeama Rossetti in G. Verdi; poslednje je svetovnoznano po svoji visoki umetniški kvaliteti. Istočasno je jubilar nadleževal glasbene studije pri svojem profesorju Jankoviču — I. vijolinistu tržaškega kvarteta.

Ko je izbruhnila svetovna vojna, je angažma prenehal in g. Sancin je krenil v vojno — tudi z vijolino, kjer je moral večkrat sodelovati ob prireditvah Rdečega križa. Prevrat ga je dohitel na Češkem.

V svobodni domovini je nastopil jubilar pot svojega visokega umetniškega in pedagoškega udejstvovanja. Na Glasbeni Matici v Ljubljani je zasedel mesto profesorja vijoline in bil obenem član opernega orkestra in koncertni glasovodja. V letu 1920 so ustanovili člani istega kvarteta, ki

je kmalu zaslovel po vsej Srednji Evropi kot odlično komorno združenje. Koncertirali so v vseh večjih mestih Srednje Evrope in tudi na glasbenem festivalu v Donaueschingenu. Povsod so bili deležni zelo laskavih kritik. S 95. koncertom je zapustil g. Sancin združenje in posvetil svoje moči kot pedagog domovini. Leta 1923 je prevzel mesto ravnatelja »Glasbene Matice« v Celju —

corej tudi 10 letni jubilej. Z g. soprogo sta začela postavljati temelje glasbeni vzgoji celjske mladine.

Poleg samostojnih javnih nastopov, ki so bili pred leti še redni in na katerih nas je seznanjal z moderno vijolinsko literaturo, je nekaj let deloval v Zagrebškem triu (Sancin—Matz—Marsič), ki je nastopal v Sloveniji in na Hrvaškem z najlepšimi uspehi; v Celju je ustanovil tudi godalni kvartet.

V največji meri se je posvetil šoli in ji vzgojil lepo število goslačev, ki so člani raznih glasbenih združenj in pričajo o njegovem smotrnem pouku in glasbeni vzgoji. Med temi je tudi mladi Miran Viher, danes znan že izven naših meja. Vsakoljetne produkcije nam pričajo o njegovem delu in delu zavoda, katerega vodi. O doživetih v letu svojega 20 letnega delovanja je prirejal predavanja, svojim gojencem in celjskemu občinstvu pa matinee s predavanji; sodeloval je pri mnogih dobrodelnih koncertih, v radiju itd. Za svoj jubilej je, inspiriran po Novčanovem »Hermanu«, zložil veliko suito v 4 stavkih (Celjska suita) ki jo je s svojim orkestrom izvajal ob priliki svojega jubileja. Upamo, da ne bo to zadnje njegovo orkestralno delo!

G. ravnatelju želimo ob jubileju še mnogo plodonosnih let za naše glasbeno življenje.

Fran Erjavec:

S Kosovskega polja

(Dalje.)

Ko so izumrli Nemanjići, je začela srednjeveška Srbija naglo razpadati, osnovalo se je mnogo samostojnih kneževin in našemu Kosovu polju je vladal iz narodnih pesmi znani Vuk Branković s svojimi potomci, ki so stolovali deloma v Prištini, deloma pa tu pri nas v Vučitrnu (razvaline njih »kule« so tu še dobro ohranjene). Po kosovski bitki so postali seveda tudi Brankovići turški vazali, a so še nekaj desetletij ohranili precejšnjo samostojnost, toda po veliki zmagi Turkov nad Ivanom Hunyadim (očetom našega kralja Matjaža) l. 1448. tudi tu na Kosovem polju so Turki kmalu udušili še zadnje sledove srbske samostojnosti in v Prištini ter v drugih večjih krajih so se naselili turški kadlji, paše in drugi oblastniki. Odelej je začelo do tedaj tako cvetoče gospodarstvo polagoma umirati, ni pa Kosovo polje še izgubilo svojega starega prometnega pomena. Še vedno so potovala tu skozi skoro vsa evropska poslanstva na sultanov dvor. l. 1689—90 je vodil tu skozi Piccolomini, vojvoda cesarja Leopolda, avstrijske vojske proti Turkom, tu skozi so pošiljali sultani svoje armade nad uporne Bosance in tu so l. 1831. Bosanci tudi potokli sultanovega velikega vezirja. Šele v 18. stol., ko je začel prevladovati tu arnavtski živelj, je začela nastajati prava anarhija, ki je končno uničila še zadnje ostanke nekoč tako cvetočega kulturnega in gospodarskega življenja. Gospodarski dvig se je začel vnovič šele po zgraditvi kosovske železnice (Skoplje—Mitrovica) l. 1873. Ki reže vse Kosovo polje ravno po sredini. Ozivila so se stara in razvijala nova mesta, po mladoturški revoluciji l. 1908.

se je hitro modernizirala tudi uprava, toda balkanska in svetovna vojna sta prinesli zopet nov preobrat. Ker je ostalo sedaj Kosovo polje zaradi ustanovitve posebne Albanske države na periferiji, je izgubilo seveda skoro ves svoj nekdanji politični in gospodarski pomen. Morda bodeta vsaj na gospodarstvo ugodno vplivali šele l. 1930. dograjen podaljšek kosovske železnice iz Mitrovice na Kraljevo in pa v gradnji se nahajajoča železniška zveza Niš—Priština—Peč—Morje.

To je kratek pregled zgodovine Kosovega

dobi je bil dolgo sedež sandžaka in pravoslavne eparhije (škofije) in je štel 2000 hiš. V 18. stol. je pa začel naglo propadati in je štel v 19. stol. le še 400, skoro izključno muslimanskih hiš, a še te so bile stalno izpostavljene arnavtskim roparskim vpadom. Po zgraditvi kosovske železnice (3 km od mesta) se je začel polagoma krepiti, toda njegov nekdanji pomen je že prevzela sosednja Mitrovica, saj je bil Vučitrn nekako gnezdo arnavtske anarhije. Pred balkansko vojno je narasel sicer vnovič na 5700 prebivalcev, ki so se pa po vojnah zopet

Pogled na Prištino.

polja. Zaradi njegove izredne važnosti v preteklosti je tudi razumljivo, da se ni na nobenem predelu južne Srbije razvilo toliko mest in mestec kot ravno tu na Kosovem polju. Komaj 12 km južno od Mitrovice leži že mestce Vučitrn, ki so ga pozidali Srbi na razvalinah rimskega Vicianuma (še pred kratkim so naleteli tu na staro rimsko cesto in vodovod 2 m pod sedanjo površino ceste). V drugi polovici 14. in prvi polovici 15. je bil last in deloma tudi sedež Brankovičev, ki so mu ustvarili cvetoče gospodarstvo. Tudi v turški

občutno razredčili. Sedaj šteje okroglo 4700 prebivalcev.

Naslednji večji kraj je potem Priština, 28 km južno od Vučitrna, ki je bila že v srednjem veku in je še danes pravo središče Kosovega polja, le žal, da so se stari Prištinci tako branili železnice, da je stekla 8 km od njih. Razvila se je za časa srednjeveških srbskih vladarjev in bila ponovno tudi njih prestolnica, pozneje pa poleg Vučitrna prestolnica knezov Brankovičev. Tedaj je tam

tudi izredno cvetelo gospodarstvo in tu so se vršili veliki turnirji srbskega plemstva. Ko so popolnoma zavladali Turki, so začeli dubrovniški trgovci mesto polagoma zapuščati, okoliško rudarstvo je propadalo in z njim vred tudi mesto, vendar je bila še v 17. stoletju eno največjih srbskih mest sploh in srbsko gospodarsko središče. Sicer je bila tu še vedno glavna postaja karavan iz Bosne in iz Primorja proti Makedoniji in Carigradu, in se je nahajala močna turška trdnjava in nekaj časa je bila tudi sedež pašaluka in pozneje vilajeta, vendar se je prebivalstvo tako krčilo, da je padlo na 7000 duš. Proti koncu 19. se je začela zopet dvigati in je dosegla l. 1913. vnovič 18.000, nato celo 24.000 prebivalcev, danes jih šteje pa 17.000. Prebivalstvo vseh kosovskih mest se je namreč neposredno po vojni iz vzrokov, o katerih bomo še govorili, precej zmanjšalo, a zadnja leta začena zopet rasti. V priznani kotlini ležeče mesto, ki ima izjemoma tudi mnogo zelenja, je sedež kosovske divizijske oblasti in številnih drugih uradov, tam je 8-razredna gimnazija, do l. 1929. je bila pa tudi sedež bivše kosovske oblasti. Slovencev in katoličanov je (razen med vojaštvom) tam neznatno. Čeprav ima seveda še izrazito muslimanski značaj s tipičnimi turškimi čaršijami, v katerih tehta španjolski žid svoje blago, vrši Turke svojo obrt, čaka srbski advokat na svoje kliente in preži Cigan na par dinarjev zaslužka, je bilo zgrajenih že v teh 12 letih, kar je nisem videl, tudi nekaj lepih modernih zgradb, saj investira država v južno Srbijo ogromne zneske in to daje potem pogon tudi zasebni inicijativi.

Kdor zaide v Prištino, seveda ne more in ne sme prezreti obeh največjih kosovskih zgodovinskih znamenitosti, to je kosovskega bojišča, kakih 5 km severno zapadno od Prištine in samostana Gračanice, 11 km južno od Prištine.

Liubljanske vesti:

Afera s kokainom in saharinom

Ljubljana, 24. nov.

»Slovenec« je že poročal o zanimivi kokainski razpravi, ki se je te dni vršila pred mariborskim okrožnim sodiščem. Povpraševanje po kokainu je postalo zadnji čas v naših krajih silno veliko. Tihotapstvo s kokainom je prav plodonosno, toda gorje tistemu, ki pride v roke carinskim oblastem. Carina na kokain je zelo velika, znaša približno 10.000 Din na kilogram.

Takoj po vojni je bilo zelo bujno tihotapstvo z živino, zlasti s konji, ki so jih vodili čez javor-niške in snežniške gozdove na Kras, kar je neslo tihotapcem prav čudne denarce. To tihotapstvo pa je zadnja leta pojenjalo. Profesionalni tihotapci, ki se drugače imajo za »solidne trgovce«, so se sedaj spravili na kokain in saharin.

Pred dnevi smo poročali, da se bavi državno tožilstvo v Ljubljani z neko večjo kokaino afero. Neki lahkovaren Ljubljčan K. je prišel po dolgem času v stike s prebrisanimi spekulanti, ki so mu obljubili, da mu bodo dobavili proti go-tovemu denarju 1 in pol kilograma kokaina, originalnega, zavitega v zavojčke, ki nosijo etiketo neke tovarne v Kölnu ob Reni.

Zasebni oškodovanec se je po dolgem času,

ko mu niso hoteli vrniti denarja za lažni kokain, ki je bil drugače moka in soda bicarbena, odločil, da je stvar prijavil državnemu tožilstvu, ki je aretiralo in spravilo v preiskovalni zapor 4 osebe, med drugimi tudi trgovskega potnika in bivšega detektiva R. T., doma iz Podbrda na Goriškem in njegovega tovariša Z. I.

Naši vinogradniki rabijo letos zelo veliko sladkorja, ker jim je trta slabo obrodila in je vino zelo kislo. Finančna uprava je tudi izdala gotove olajšave. Toda ljudi zapelje saharin, po katerem je sedaj izredno povpraševanje. Neki Švicar je pripeljal v Jugoslavijo z avtom okoli 15 kg saharina, ki so mu ga carinske oblasti zaplenile. Tudi avto je bil zaplenjen v kritje velike kazni, ki bo izrečena zaradi tihotapstva saharina. Tihotapci pa so zadnji čas razprodali svoje mreže po vsej Slo-veniji. Trgovina s saharinom bujno cvete. Ni čuda, da se je saharina polakomnil tudi neki uglednejši človek ob zapadni meji. Tihotapci so mu dobavili veliko množino saharina. On jim je plačal 6000 Din v gotovini in izročil poleg tega še hranilno knji-žico za 15.000 Din. Tudi za to zadevo se zanima državno tožilstvo, kajti tihotapci so mesto pravega saharina dobavili uglednemu človeku — moko in druge slične stvari.

Združene bojne organizacije v Ljubljani

Ljubljana, 24. novembra.

Bojne organizacije: vojni dobrovoljci, rezervni oficirji, četniki, bojovniki in vojni invalidi pri-pravljajo za dne 1. decembra proslavo 15 letnice osvobodjenja in zedinjenja.

Na tej proslavi naj bi sodelovala vsa javnost Ljubljane in bližnje okolice, kakor tudi vsa na-rodna in kulturna društva, gospodarske in social-ne organizacije ter ustanove.

Proslava 1. decembra mora pokazati vsem in vsakomur, da se ob 15 letnici osvobodjenja in ze-dinjenja Slovenci do dna duše zavedamo vrednosti tega zgodovinskega dejstva, saj smo takrat stopili v krog svobodnih evropskih narodov. Zato bodi 15 letnica tega znamenitega dogodka spontana ma-nifestacija vsega našega ljudstva brez izjeme in razlike za našo, s tolikimi žrtvami ustvarjeno državo.

Manifestacijski obhod bo v petek, dne 1. dec. točno ob 5 popoldne. Zbirališče na Kongresnem trgu ob pol 5 do 5 popoldne. Da zadobi ta proslava svoj pravi izraz, pozivamo vso javnost, da prisot-juje obhodu in tako manifestira za kralja, domo-vin in državo.

Sprejeti se bo pomikala s Kongresnega trga jo Vegovi, Rimski, Bleiweisovi, Aleksandrovi, Tyr-ševi, Tavčarjevi, Miklošičevi ulici na Marjini trg pred magistra' kjer bo kratek nagovor in razhod.

Akcijski odbor bojnih organizacij v Ljubljani.

Cerkveni koncert pri frančiškanih

V nedeljo, 26. novembra popoldne ob 4 pri-redi Pevska zveza koncert v frančiškanski cerkvi z naslednjim sporedom: 1. Franc Dugan: Preludij in fuga v G-duru. 2. M. Zeleznik: Vi oblaki ga ro-site. 3. Rihar-Premrl: Božična. 4. St. Premrl: Božje Dete. 5. M. Tomc: Pri jaslicah. 6. St. Premrl: Razglasenje Gospodova. 7. J. S. Bach: Preludij v F-duru. 8. P. H. Sattner: Trpljenje Jezusovo. 9. A. Foerster: Očitanja. 10. P. A. Hribar: Sv. Križ. 11. P. A. Hribar: Zalostna Mati božja. 12. St. Premrl: Kristus je vstal! 13. A. Vavken: Razveseli se Kraljica! 14. Fr. Mlinar-Cigale: Ave Maria! 15. A. Mav: Kako si nam draga! 16. St. Premrl: Ave Kraljica maja. 17. Fr. Kimovec: Srce Kraljevo! 18. M. Reger: Gloria in excelsis Deo (Orgle). 19. M. Tomc: Sveta maša (mešani zbor in orgle). Pri orglah sodeluje prof. Matija Tomc. Nastopi pod vodstvom prof. Marka Bajuka okrog 200 pevcev in pevk okoliških pevskih zborov, članov Pevske zve-ze. Vstopnice so v predprodaji v Jugoslov. knji-garni, pred koncertom se bodo dobile tudi pred vsemi cerkvenimi vrati.

★

Redni občni zbor Službinskega doma r. z. z. o. z. bo v nedeljo, dne 3. decembra ob 5 popoldne v Domu služkinj, Križevniška ulica 2. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo o izvršeni reviziji. 3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1932-33. 4. Nadomestne volitve načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti. — Članice zadruge (ki imajo zadržne deleže) vabljene!

Kulturni obzornik

Stritarjev pesniški pomen

Ob 10 letnici njegove smrti v Roški Slatini.

Kaj je pesništvo pomenilo Stritarju, nam pove sam v svoji pesmi »Vrnitev«, kjer se vrača v sve-to in večno deželo Poezije. Kaj je pomenil Stritar slovenskemu pesništvu, naj nekoliko pojasne pri-čujoče opombe. Boris Miran je našel pesniški za-ključek svojega življenja ob vrnitvi v domovino. »Gospod Mirodolski« je dobil zadnje zavetišče v mirnem ločnem dolu, v gostoljubni vili »Janko-mir«, v Roški Slatini.

To, kar nam je ob njegovi vrnitvi v Slatino predvsem pridobilo novega gosta, je človek in pesnik v Stritarjevi osebi. Obojna podoba je v Stritarju prav zamejljiva in pomembna v mno-gem pogledu. Stritarjev pojav v slovenski knji-ževnosti pomeni zanjo nov nastop. Bil je klicar in klavirar nove dobe. K temu ga je usposobila poleg njegove prozne vnanosti njegova visoka izobrazbenost. Videl je veliko sveta in poznal ve-liko slovstve. Njegovo znanje ni bilo površno, marveč jasno zajeto in globoko občuteno.

Kar je bil Čop Prešernu, to je bil Stritar slo-venskim pesnikom svoje dobe. Kazal jim je »pot prav« v deželo duhov. Stritar nam je odkril Pre-šerna v vsej njegovi veličini. Njegova »Mladika« je pomladila slovensko knjižico in slovstvo za vse čase, ker je postavila Prešerna na prvo mesto in pristela njegove »Poezije« med večna dela. Pe-snika in človeka je mogel v Prešernovih »Poezi-jah« prav oceniti le oni, ki je sam do dna ob-čutil pesem in življenje. Prav zato, ker je potnik Stritar poznal življenje, je pesnik Stritar vaju-bil Prešernovo pesem. »Dichtung und Wahrheit«

bi Prešernovo delo imenoval Goethe; »Pesem in življenje« ga je nazval Stritar.

Doba Stritarjevega »Dunajskega zvona« je bila doba razcveta slovenskega pesništva. Boris Mi-ran bi postal večji pesnik, ko ne bi bil tako dolgo vrsto let buditelj, organizator in vzgojitelj slo-venških pesnikov. Posvetil je ves svoj čas doma-čemu in tujemu slovstvu, posebno pesništvu. Do-bro je poznal klasična slovstva in je mnogo vplival na formalno stran slovenske pesmi od Lev-stika do Levca, ko je ta postal urednik »Ljub-ljanskega zvona«. Kakor svoj čas Prešern, tako ni nihče ob Stritarjevem času obvladal vse vrste pesniških oblik s tako formalno dovršenostjo ka-kor Stritar. Po svojem slovstvu, četudi ne po sili pesniškega duha, je bil Stritar zelo blizu Prešernu.

Sotrudnike je pridobil in nezaželjene ponud-nike odbijal včasih z resno, včasih s šaljivo, mor-da celo nekoliko žaljivo opombo. Vendar nam je vzgojil lep rod pesnikov in pisateljev. Morebiti ni imel nihče pred njim in nihče za njim tako razsežne literarne šole kakor urednik Stritar. Gre-gorčič je prejel svoj polet po Stritarju v »Dunaj-skem zvonu«.

Položaj, v katerem so živeli književniki v Stritarjevi dobi na Dunaju, ni bil rožnat. Na vse načine so si prizadevali, da si pribore trdna tla v socialnem in književnem življenju. Pomagati jim je morala tudi filozofija, da se zadovoljivo reši njih dvom in položaj. Seveda ni bila za to naj-primernejša, čeprav takrat najzapeljivejša, Schop-penhauerjeva filozofija, h kateri se ej zatekel v Slo-venčih med književniki Josip Stritar. Zbog svojega pesimističnega svetovnega nazora pa je zašel tu in tam v tako naivne domisleke, da ga je moral v satirični pesmi ponovno zavrniti ano-nimni pesnik — Levstik.

»Vsaka stvar«, nam je v slovenski uri zatrie-val profesor Maks Pleteršnik, »ima svojo svetlo in temno stran, katero moreš občudovati ali osme-šiti, kakor si že do nje razpoložen. Nismo sicer

Mariborske vesti:

Proti mučenju živine

V četrtek zvečer so je vršil sestanek mesar-jev, na katerem se je sklenilo, da gre posebna de-putacija njihovega združenja k mestnemu načelni-ku ter mu predloži zahteve, ki se tičejo mestne klavnice. Najvažnejša zahteva je odprava mučenja živine. Mesarji ne zahtevajo samo uvedbo novo-dobnih aparatov za omamljanje klavne živine, am-pak opozarjajo tudi na nedostanke, ki bi se lahko odpravili. Nakupljeno živino imajo mesarji v klav-ničnih stajah. Živina je tu brez hrane in tudi prili-ke za napajanje so nezadostne. Mesarji opozaria-jo v svoji spomenici, da kupujejo živino po navadi ob torkih, kollejo pa večinoma šele v petek. Ves

ta čas prebije žival brez hrane, kar je vsekakor nedopustno. Predlagajo, naj bi klavnica nakupila seno za pokladanje živini, ki čaka na zakol. Krmo so pripravljali plačati. Dalje zahtevajo boljše raz-svetljavo v klavnici za svinje, povečanje izvežba-nega osebja, izboljšanje nekaterih klavniških na-prav, kakor hladilnice itd., povečanje nadstrešja za shrambo vozov in znižanje klavniških pristoj-bin za zakol živine, ki se jim zdijo za sedanje raz-mere previsoke. Mesarski obrtniki opozarjajo v svoji spomenici, naj bi bila mestna klavnica soci-alno, ne pa pridobitno podjetje.

□ Pogreb g. župnika Janeza Vogrina je bil v četrtek popoldne iz hiše žalosti na magdalen-sko pokopališče. Pri domu je blagoslovil mrljica prevzeli knezoskof dr. Tomažič. Na Pobrežje je vodil pogreb šolski tovariš rajnega, g. župnik in svetnik Ferdinand Pšunder iz Ruš ob asistenci tr-boveljskega župnika g. svetnika Jakoba Gašpariča in zadnjega pokojnikovega kaplana Ruperta Pu-šenjaka. Navzoči so bili v sprevodu kanoniki stol-ni dekan dr. Vraber, ravnatelj bogoslovja dr. Cu-kala in mestni župnik msgr. Umek ter nad 30 po-kojnikovih duhovnih sobratov z bogoslovci, ki so med potjo prepevali žalne molitve ter mu na gro-bu zapeli v slovo. Poslovil se je od rajnega ob od-prtem grobu g. svetnik Pšunder. Bodi ohranjen bla-gemu pokojniku trajen spomin!

□ Iz sodne službe. Pisarniški pripravnik na tukašnjiem okrožnem sodišču Kocijan Josip je pred izpraševalno komisijo apelacijskega sodišča v Ljub-ljani prestal II. pisarniški izpit s prav dobrim uspehom.

□ Smrtna žetev. V bolnišnici je umrl v sta-rosti 59 let upokojeni pleskar drž. železnice Jakob Hošič. Blagega pokojnika pokopljajo danes ob 15.30. — Na Ptujski cesti 14 na Pobrežju je umrl zaseb-nik Bernard Auer v starosti 47 let. Pogreb bo dan-es ob 13.30 iz hiše žalosti na magdalenso pokopališče. — V Smoletovi ulici je umrla v visoki sta-rosti 83 let zasebnica gospa Julijana Rebernik. Pokopali jo bodo jutri ob 15 na pobreškem pokopališču. — Mrtvim mir in pokoj, žalujočim naše sožalje!

□ 750.000 Din škode je povzročil požar v skladišču tekstilne tovarne Doctor in drug. Uničil je več vagonov bombaža in preje. Še do četrtega ve-čera je telo v kupu bombaževih bal in še večera, so jih delavci razkopavali in vsako posebej poli-vali. O vzroku požara še ni mogoče ničesar reči. Verjetno je, da so se bale bombaža vnele same, kar se večkrat zgodi.

□ Šola in dom. V sredo 29. novembra ob 20 bo v dvorani kina Apolo redni občni zbor društva »Šola in dom«. Vabljene predvsem starši, učitelji vseh šol in vsi prijatelji mladine.

□ Redke ptice. Pozna jesen je čas, ko padajo pod širami lovec v naših krajih redki eksem-plarji ptic, ki se priklajajo iz severnih krajev. Tr-govec Wreg je ustrelil v Slivnici jerebico s črnimi prsmi. V Rogozi je ustrelil lovec Dolinšek črno sovo; tudi na Pragerskem je enaka ptica padla ob strela. Na Fali je ustrelil elektrotehnik Hetzl po-larnega ponirka.

Šolniku in kulturnem delavcu. Poleg tega bodo še pozdravi posameznih korporacij. K tej proslavi prav vljudno vabimo vse prijatelje in znance sla-vljenca ter vse člane in prijatelje Muzejskega društva oziroma botaničnega inštituta. Vstop prost.

□ Društvo svete Marte v Strelški ulici vabi svoje članice, da se zberejo v nedeljo dne 26. no-vembra ob petih popoldne v društveni dvorani.

□ Francoski inštitut v Ljubljani. Skioptično predavanje o »Jugoslaviji in Lorenis«, ki je zadnjič odpadlo, bo danes ob 21 v društvenih prostorih. Predaval bo francoski advokat g. André Rosambert.

□ Sezona gob. Letošnja sezona gob je bila po zadržilu raznih gobarjev klub slabemu vremenu prav živahna. Lani je Slovenija izvozila za 12 milio-nov dinarjev gob. Letos pravijo, da bo znesek še znatno presegel te milijone. Zanimivo je, da je mestni dohodarstveni urad oktobra meseca zatro-faril 10.639 kg suhih gob, dočim septembra samo 590 kg. V avgustu je bilo zatrošarjenih 1357 kg in julija 1175 kg. Vse leto je bilo dolez zatrošari-njenih 13.977 kg suhih gob. Če računamo povpreč-no ceno 50 Din za kilogram suhih gob, je očitvidno, da so dobili gobarji okoli 700.000 Din za gobe. — Mnogo gob pa je šlo v tranzitnem prometu iz Ljub-ljane v inozemstvo. O tem še ni podana točna sta-tistika. Nekatere vasi na Gorenjskem in v litjskem okraju so zaslužile prav čudne vsote z gobami.

□ Naval v bolnišnici. Do večraj popoldne je ljubljanska bolnišnica sprejela 19.850 bolnikov. Vsi oddelki so močno zasedeni in morajo mnoge bol-nike, ki niso v nevarnosti, odklanjati.

naklonjeni Stritarjevemu svetožalju, vendar ima pri Stritarju tudi to svojo svetlo stran. Stritar-jev pogled prodira vedno globlje v psihologijo življenja. Njegovo svetlobno čuvstvanje mu je je napravilo srce dovzetno za usodo svojih pri-jateljev, sodelavcev. Pogledal je v globine Preš-ernove, Jurčičeve, Levstikove, Gregorčičeve duše. Prav tako v dušo svojega naroda kakor malokdo.

Vse je lahko izrazil, kar je občutil, vse je naglo povedal na duhovito veselo ali žalosten na-čin. Stritar je bil lirik. V pesniškem občutju je čar in vrednost vseh njegovih del. Stritarjev stih je čist in mehek kakor snežinka, rahel in prijeten kakor blagodejen dež. Stritarjevemu močnemu lirskemu občutju ne zadostuje pesem kot izraz-na beseda, zato sega po pripovedi, novelci, po dramatski obliki. A vse spise preveva lirčni dih. Samo da je njegova lirika v prozi vedno bolj ele-gična.

Ako se je Stritar v prvi pisateljski dobi po svojem mišljenju preveč oddaljil od slovenskega ljudstva, se mu je kasneje namenoma spet pri-blizil prav tam, kjer je najprej segel v široke pla-sti preprostega ljudstva. Obiskal je svoje rojake »Pod lipo« in mladini nabral »Jagode«. in »Lešni-ke«. Hotel je povedati, da je s svojim srcem še doma pri preprostem ljudstvu, da vedno še čuti kakor eno. Podobno se je bil svoj čas preokrenil tudi Prešern, ko je zložil »Krst pri Savici«. Polj-skemu prijatelju Franti Čelakovskemu je v tem smislu 22. avg. 1836 pisal o svojem »Krstu pri Savici«. »... s tem je v zvezi tudi moj namen, da si pridobim naklonjenost duhovščine. Prevajalec svetlega Avgušlina, upam, nad tendenco malofe-vilnih kritic ne bo izrekel svoje obojbe. Duhovni gospodje so bili to pot z menoj zadovoljni in so pripravljali, da mi tudi prejšnje grehe odpuste...« Zadnji stih, ki jih je Stritarju narekovalo hval-jevalo srce, so posvečeni slovenski družini, domo-vini, slovenskemu ljudstvu. Ogreva jih tudi topla-ta tihe vere in zaupanja v Boga. Dobro nam de-

□ Mesto venca — revežem. Mariborski od-vetniki so darovali ob priliki smrti g. dr. Antona Muleja, odvetnika v Mariboru, mesto venca za mestne reveže znesek 375 Din.

□ Premoga ni. Železničarji čakajo že dva me-seca na premog, naročen pri materialnem skladiš-ču na koroškem kolodvoru. Premog je naročen in tudi že plačan, ljudje pa ne izvedo vzroka, zakaj ga ni. Treba bi bilo to pojasniti, da ne bo raz-burjenja!

□ Pomožna kuhinja Vincencijeve konference prične s svojim poslovanjem 1. decembra. Opo-zarjamo na otvoritev občinstvo ter priporočamo nakup izkaznice Vincencijeve konference, s kateri-mi zamorele nakloniti revežem najprimernejši dar: toplo kosilo.

□ Nočno lekarniško službo vrši v prihodnjem tednu od 26. novembra do 3. decembra lekarna »Pri Arehu« mr. ph. Vidmarja.

□ Poljski židje v Palestino. Včeraj je potovala skozi Maribor večja skupina poljskih židov, ki se selijo v Palestino. Naši obmejni organi so imeli z izseljenci mnogo opravila, ker potujejo večinoma brez dovoljnih sredstev in tudi potni listi čestokrat niso v redu. Zadnje čase so take potujoče skupine za Palestino zelo pogoste.

□ Zborovanje po polnoči. Najbolj svojevrstna so zborovanja natakarkjev. Ni jih mogoče namreč dobiti na sestanku v drugačni uri, kot šele po pol-noči, ko se zaprejo vsi lokali. Tako polnočno zborovanje so imeli te dni mariborski natakarkji in sicer so se posvetovali o vstopu svoje organizacije v genško natakarsko zvezo. Z veliko večino gla-sov se je odobril pristop ter se je obenem izvolilo novo vodstvo, ki ga tvoriijo predsednik Pilek Slav-ko, podpredsednik Koritnik Oton, tajnik Pavšar Jožef, blaginjski Repnik Alojz in Majcen Franc ter revizor Ivič Ivo. Zaslužni prvoborniki natakarskih stanovskih interesov g. Koritnik Rudolf je bil imenovan za častnega člana.

□ Ribe na trgu. Včerašnji ribji trg je bil bo-gato založen. Sardele (50 kg) so se prodajale po 14 Din, girice (25 kg) po 8 Din, moli (20 kg) po 22 Din, kalamar (2 kg) po 22 Din, jegulje (10 kg) po 22 Din, morske postrvi (15 kg) po 42 Din, ščuke (20 kg) po 18 Din, krapi (20 kg) 15 Din, somiči (20 kg) po 15 Din kg.

□ Črnc na borzi dela. Na tukašnji borzi dela so imeli včeraj redko senzacijo. Oglašil se je v gneči brezposelnih pri linici praveci črnc ter zahteval znižano vozovnico. Je po poklicu artist iz francoskih kolonij, živi pa stalno v Belgradu ter je poročen z Mariborčanko.

Celje

✚ Ga. Mara Marinc. Kakor blisk se je v četrtek zvečer raznesla po mestu vesti, da simpa-tične gospe Marinceve ni več med živimi. Se pred nekaj dnevi smo jo videli živahno in veselo v druž-bi, a sedaj ta strašna novica. Pred nekaj dnevi se je prehladila, pritisnila je pljučnica, kateri je v četrtek zvečer sledila katastrofa, ki je zrušila mlado gospo. Gospa Marinceva je po smrti svojega moža, ki je umrl točno pred enim letom in pol za isto boleznijo, vodila sama dobro peljano in veliko lesno trgovino. Njeno prezgodnjo smrt obkokujejo poleg sorodnikov številni prijatelji in znanci in sploh vsi, ki so jo poznali. Njene zemске ostanke bodo jutri v nedeljo ob 1 popoldne pred hišo žalosti v Celju, Zrinjskega ulica 4, slovesno blago-slovili, nato pa bodo prepeljani v Dolenjo vas pri Sv. Pavlu pri Preboldu, od koder se bo vršil nato pogreb na farno pokopališče. Naj ji bo lahka zem-ljica, žalujočim ostalim pa naše sožalje.

✚ Premog za poplavlence. Krajevni odbor Rdečega križa je že oziroma bo še razdelil med poplavlence 17 ton premoga.

✚ Proslava 100 letnice Vincencijevih konferenc združeno z božično priredi celjska Vincencijeva konferenca s pestrnim sporedom v nedeljo 17. decembra 1933.

✚ Zborovanje žalske gasilske župe. Zalska ga-silska župa ima jutri v nedeljo ob pol 9 dopoldne v Celjskem domu izredni občni zbor.

ne, ko govorimo o Stritarju kot človeku in pesni-ku, pa se spomnimo, da je dihal svoj zadnji dih in stih v gostoljubni Roški Slatini. V novembru smo in sipljemo mu rož na grob. Večerni smo in vžigamo mu luč v spomin. S. S.

★

Pavel Golia: Kulturna prireditve v Črni mlaki. — Veseloigra v 3. dejanjih. Slovenskih poti 11. zv., Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1933. — Ravnatelj našega dramskega gledališča, ki je med drugim napisal že nekaj prav dobrih otroških iger, se je s pričujočo veseloigro posmehnil ozkim raz-meram malomestnih družin in njihovim kulturnim prireditvam. Črna mlaka je pričakovala dva zna-menita tuja, prijatelja naroda, v želji, da bi jima razkazala posebnost svojega mesta in okolice. Takrat sta se klatila v okolici tudi dva brezposelna emigranta, ki sta se preoblekla v obleko obeh tujecev (ta dva sta se namreč pred vstopom v Črno mlako hotela okopati) in nehote izrabila malo-meščansko gorečnost Črne mlake. Šele ob koncu igre so spoznali Črnomlačani usodno pomoto, da sta pričakovana tuja ona dva, ki so jo izročili policiji, toliko češčena »prijatelja naroda« pa sta le uboga emigrant! Seveda se vse zasue v ve-le konec, kar je pač razumljivo za veseloigro. V celoti je to Golijeva delo lahka veseloigra, ki se neprisiljeno razvija, in bodo brez dvoma radi segli mnogi odri po njej. Prve dni decembra bo bomo videli v ljublj. Narodnem gledališču.

Albin Prepeluh: Naš veliki socialni pro-blem: Agrarna reforma. Ljubljana 1933. Tisk. Blaz-nik. Založila »Zveza slovenskih agrarnih interesen-tov«. (Str. 135.) — Brošura hoče v prvi vrsti pojas-niti delo »Zveze slovenskih agrarnih interesentov« pr. agrarni reformi v Sloveniji. Poleg tega pa ob-sega več statistik o stanju agrarstva v Sloveniji in v Jugoslaviji, katere bodo vsem, ki se s predme-tom pečajo, dobrodošle.

Dva požiga pred sodiščem

Ljubljana, 24. novembra.

Mali kazenski senat pod predsedstvom g. Antona Mladica, je danes razpravljal o dveh požigih. Najprej so prišli pred sodnike trije posestniki sinovi: Anton Jagodic iz Sv. Lenarta pri Cerkljah na Gorenjskem, Peter Grilc iz Sidraž pri Cerkljah in Jože Jagodic iz Sv. Lenarta pri Cerkljah. Obtoženi so bili, da je Jože Jagodic koncem l. 1929 oziroma v začetku 1930 nagovarjal druga dva obtožena, da bi mu zažgala na Veliki planini kočo, ki je bila zavarovana pri zavarovalnici »Union« za 10.000 Din. Koča je res pogorela in je tretji obtožene prejel od zavarovalnice 4230 dinarjev odškodnine.

Prvi obtožene Anton Jagodic je zatrjeval pred senatom, da je bil res z Grilcem najet za požig. V snegu sta šla na Veliko planino in zažgala kočo. Tretji obtožene jima je obljubil za to nagrado vsakemu 200 Din. Pozneje sta zgradila Jožetu novo kočo za 5000 Din.

Drugi obtožene je kratko izjavil: »Ni res. Nisem zažgal. Tote je name jezen. Jaz ne morem hoditi v snegu, ker imam desno nogo hromo. Res pa je, da sva zgradila novo kočo Jožetu.«

Tretji obtožene Jože Jagodic je kratko izjavil,

da ni nikogar nagovarjal k požigu. Priča Valentin Jagodic, oče prvega obtožene, je po svoje pripovedoval, kako se med seboj z Jožetom sovražijo. Rekel je: »Trije rodovi se sovražimo.« Jože Jagodic, obtožene, je pristavil: »Me še na svetu ni bilo.« Druge priče niso znale nič bistvenega povedati. Sodišče je vse tri obtožence oprostilo od obtožbe požiga in se je postavilo na stališče, da je bila izpoved prvega obtožene Antona zelo nesigurna in nasprotna z ostalimi izpovedmi.

Sledila je nato druga razprava o požigu proti mlademu šoferju Matku Dolarju, stanujočemu na Zemljiški cesti 140. Ta je zgradil na Anžurjem iz lesnišču barako, ki jo je zavaroval pri banki »Slavija« za 6000 Din. Baraka je v noči 22. oktobra, ko je bila največja povodenj, pogorela. Sedaj so njega obtožili, da je on sam namenoma zažgal, da bi dobil zavarovalnico, ker je prišel v spor s posestnikom Matijem Anžurjem in bi moral barako odstraniti. Obtožnica ne navaja nobenih direktnih dokazov, pač pa nekatere indicije, ki naj bi obremenjevale obtožene. Obtožene je kratko izjavil, da ni kriv, in je zato navajal svoj alibi, da ga takrat sploh ni bilo v Ljubljani, marveč je bil doma na tgu. Sodišče je razpravo preložilo, da se zaslišijo nekatere priče.

Kaj pravite?

Vaš članek pod tem naslovom v štev. 268. je bil tudi meni res iz srca napisan in se mi zdi, da bi bilo o teh stvareh treba enkrat bolj obširno in še bolj jasno spregovoriti. Ko sem nekoč nekomu teh ljudi v obraz izrekel očitke, da so gospodje za par grošev le preveč internacionalni, me je z viška dol potilil: »Tudi umetnost je internacionalna!« — Jaz pa sem mu odgovoril: »Če je umetnost, pa Vi niste! Z isto pravico bi bil lahko šel Cankar ali kdorkoli, ki popolnoma obeloda tudi tujščino, pa bi bil začel pisati n. pr. nemško. In pri tem niti ne bi bilo treba, da ga tik pred vrati domovine ljudem predstavljajo za — Spanca!« Vsa čast ljudem, ki se tam zunaj med tujci proslavijo s svojim glasom, svojim instrumentom, magari s svojim čopitjem ali celo peresom, toda, če jim je kaj do tega, da jih bo tudi domovina častila, morajo imeti toliko... recimo poguma, da jo sami ne zalajujejo! (Saj če so za kaj, jim tega menda niti treba ne bo.) Samo za to (o »izletih citrona« niti ne govorim!), da bodo od časa do časa prihajali še po naše lavorike in naš — denar, pa res hvala lepa! Sploh pa se mi zdi, da se z »internacionalnostjo umetnosti« dela preveč humbuga. Vsaj kadar gre za inkaso...

Koledar

Sobota, 25. novembra: Katarina, devica, mučenica; Mozes, m.

Reševalna akcija pod Smrekovcem

(Še nekaj ugotovitev k otvoritvi koče na Smrekovcu.)

Šoštanj, 22. nov.

Doba različnih akcij v sodobnem svetu se na svojevtrsten način izraža tudi v našem malomestnem življenju. Imeli smo »nabiralno akcijo« ob gradnji koče na Smrekovcu, o uspehu pa odbor SPD oziroma članstvo še danes nič ne ve (kar pa ni bagateliziranje!). Potem smo imeli »časopisno akcijo« kot zdrav odpor proti pretiranemu osebnemu kultu, sedaj pa imamo »reševalno akcijo«. Kako drugače naj imenujemo »Jutrova« odgovor na naše članke v »Slovenec«!

Dodatno k tem člankom še ugotavljamo: Svoječasni predlog za imenovanje koče po načelniku podružnice SPD »Korytzkega koča« je naletel na dolge obraze odbornikov. Tudi počasnejša taktična poteza v obliki pomislekov proti osebnemu poimenovanju koče ni izboljšala situacije, tako, da je bilo treba »pomisleke« korigirati, (češ: »Enega jurja pa končno riskiram za krst!«).

Izhod iz situacije se je našel na ta način, da je bilo sklenjeno, da se prepusti odločitev glede poimenovanja koče nalašč v ta namen eklicanemu sestanku. Slišali smo že, da se ta sestanek sploh ni mogel vršiti, ker je članstvo sestanek enodušno ignoriralo in je bil jedva odbor za silo sklepen. Povemo še, da je načelnik s povzdignjenim glasom konstatiral, da smatra absenco članstva za demonstracijo proti svoji osebi.

Mesto, da bi se izvajale posledice iz tega dejstva, je par dni pozneje prvotni predlagatelj brez vednosti odbora izdal poziv na članstvo, da se naj vsakdo izjavi, kdor je proti imenovanju »Korytzkega koča«. Ta poziv je bil preračunjen na efekt, da se bo vsaka »proti« — izjava smatrala kot omalovaževanje načelnikovega delovanja. In ni se motil! Isti propagator je tudi ob priliki teatralne otvoritve koče na svojo roko brez vednosti odbora naročil slavnostnega govornika izven odbora.

Ce bo šlo tako naprej, utegne častitljivi naš očka Smrekovec še marsikatero presenečenje doživeti. Edino merilo za postopanje v tem slučaju bi bilo po listkih izvedeno glasovanje, ako bi ne bilo članstvo s svojo abstinenco že dovolj jasno spregovorilo. Daječ smo od tega, da bi kratili načelnikove zasluge za zgraditev koče na Smrekovcu, smo pa proti vsakemu pretiranemu osebnemu kultu.

Po našem mnenju bi za tak dalekosežen predlog, kakor je poimenovanje s prispevki vseh članov zgrajene koče, bilo treba poprej sondirati teren, potem bi bila tudi izostala mučna presenečenja na obeh straneh. Pod navedenimi okoliščinami izvedeno glasovanje v predmetnem slučaju pa nima v naših očeh nobenega pomena, pač pa je to le afirmacija naših v »Slovenec« izraženih ugotovitev.

Zakaj toliko besed o tem? Zato, ker je ta zadeva širšega in ne samo lokalnega pomena. Imamo že kar dva precedenčna enaka slučaja v bližini. Pri enem je dosegel odpor svoj višek v tem, da se je celo sprožila misel, da bi se naj drugod gradila nova koča. Nikakor ne maramo svojih izjavljanih generalizirati, zato tudi ne prikrivamo svojega globokega spoštovanja pred svetlimi imeni, ki se blišče v planinskem svetu in ki jih s ponosom nosijo naše planinske koče, smo pa proti takim metodam, kakor v našem slučaju. Zato tudi »Jutrovec« — ad unum Delphini — prikrojene »ugotovitve« niso omajale našega stališča v tem vprašanju — ki ostane odprto in — smatramo iste zgolj kot »reševalno akcijo« pod Smrekovcem.

I. jugoslovanski protituberkulozni kongres

Jugoslovanska protituberkulozna liga in Jugoslovansko društvo ftizeologov priredita prihodnje leto v času od 10. do 13. maja I. jugoslovanski protituberkulozni kongres. Organizacija kongresa je poverjena Narodni protituberkulozni ligi v Ljubljani ter zdravniškim specialistom iz dravske banovine. Kongres bo deljen v propagandno-poučni in klinično-medicinski del. Na kongres bodo vabljeni tudi zastopniki protituberkuloznih organizacij iz sosednjih držav. Iz naše države se bodo kongresa udeležili specialisti-ftizeologi, predstavniki drž. in samoupravnih zdravstvenih oblasti, zastopniki bolnišnic in zdravilišč, zastopniki večjih mest ter zastopniki protituberkuloznih lig iz vse države.

Namen kongresa bo, da utrdi za vso državo in vse zdravstvene oblasti enotne smernice za pobijanje tuberkuloze in da se ugotovi enoten načrt za sodelovanje vseh faktorjev, ki jim je naloga skrb za ljudsko zdravje v boju proti tuberkulozi. Ker bo to prvi protituberkulozni kongres v državi, bo brez dvoma velike važnosti za nadaljnjo borbo proti jetiki v naši državi. Javnost si dovoljujemo že danes opozoriti na ta kongres s prošnjo, da se v tem času ne prirejajo drugi kongresi. Pričakujemo, da bo pomen in važnost kongresa upoštevala vsa naša javnost in podprla organizacijo in izvedbo tega kongresa.

Upravni odbor Narodne protituberkulozne lige.

Novi grobovi

† Na Vranskem je nenadoma umrl g. dr. med. Bogdan Novak, zdravnik v Brodeh pri Vranskem. Bil je star šele 45 let. Pokopali ga bodo danes ob 3 popoldne na farnem pokopališču na Vranskem. Blag mu spomin! Zaljubljeni naše iskreno sožalje.

† V Samoboru je umrl odvetnik Vladimir Presečki. Blag mu spomin!

Osebnosti

— Za šolskega upravitelja v Rogški Slatini je imenovan gosp. Predan J. Rudolf, začasni šol. upravitelj istam.

— V zrakovodstvo so odrejeni na lastno prošnjo v poskusno službovanje peh. podporočnika Branko Kraus in Ivan Dominko, konj. podporočnika Rudolf Levak in Anton Tavčar, tojniški podporočnik Lovro Kanape, inž. podporočniki Erih Ortnar, Marijan Dvoršak in Anton Draganja in peh. podporočniki Anton Petre, Dragotin Sviglin in Franjo Haas.

Cerkveni vestnik

Dom duhovnih vaj pri sv. Jožefu nad Celjem. Tridnevne oddeljene duhovne vaje v domu bodo za gospe z začetkom v soboto 16. decembra ob 18. Za dekleta: Prvi tečaj v soboto 2. decembra ob 18, drugi tečaj: v torek 26. decembra ob 18. Vzdrževalnina 75 Din. Prijavi priložite znamko za odgovor.

Ostale vesti

— Vremensko poročilo s Kofe: V petek, 24. t. m. snega na podlagi 20—40 cm na Šiji planini in Pungratu. Smuka dobra. Vreme solnčno.

— Pantovški pretep. Na ambulantni oddelki ljubljanske bolnišnice je večerj prišel neki Matija Škraba, posestnikov sin iz Tomišlja. Ze 19. novembra so ga neznan fantje napadli in pošteno pretepili. Dobil je poškodbe na glavi in po hrbtu. Fant je prosil zdravnika, da mu izstavi zdravniško spričevalo, ker namerava napadalece ovaditi in jih tožiti za odškodnino.

— Bolečine in tiščanje v želodcu, zaprtje, gnulobu in črevesu, okus po žolcu, slabo prebavo, glavobol, belino na jeziku, bledico odpravi, kdor češče pije naravno »Franz-Josef« grenčico, poln kozarec zvečer, preden gre spat. Zdravniki-specialisti za bolezni v prebavih pravijo, da je treba »Franz-Josef« vodo toplo priporočati kot zelo smotreno, domače zdravilno sredstvo.

— Tisočaki trčali po zraku. Pretekli torek je divjal v Novem Sadu hud veter, ki je razsajal pozno v noč. V tem času sta stala na trgu Osvojenja dva izvoščka, ki sta na svoje veliko začudenje zagledala, ko sta začela te papirje loviti in sta opazila, da so to pravi tisočaki, pomešani s stotaki. Nabrala sta vsega 9 tisočakov in 7 stotakov. Ker sta poštnjaka, sta jih odnesla na policijo. Tam se je kmalu oglasila žena nekega trgovca iz Bečkega Gradista, ki je povedala, da ji je bankovce veter iztrgal iz rok. Poštena najditelja sta dobila vsak po 200 Din.

— Morilec pobegnil iz norišnice. V ponedeljek jutraj je pobegnil iz belgrajske umobolnice na dosmrtno ječo obsojen tat in morilec Ivan Kovačević. Kovačevića je njegova mati v rani mladosti neke izpostavila in je potem raste brez vsake vzgoje. Kmalu je začel s tatvinami. Maja 1930 je ob priliki vloma v hišo bivšega guvernerja Narodne banke Tlač Markovića ustrelil slugo Kostića. Kmalu po tem zločinu so ga prijeli, vendar je z verigami na rokah pobegnil iz policijskih zaporov v Belgradu. Čez dva dni so ga pa že spet prijeli, nakar je bil pred belgrajskim okrožnim sodiščem

zaradi umora obsojen na dosmrtno ječo. Iz Sremske Mitrovice, kjer je odsedeval kazen, pa so ga letos spomladi prepeljali v belgrajsko umobolnico, ker je kazal znake slaboumnosti. V ponedeljek jutraj so kakor po navadi bolniki nesli svoje slamanjake na zrak. Pri tej priliki je Kovačević pobegnil po strehi sosednjega poslopja. Oblasti so takoj izdale za njim tiralice, vendar ga do sedaj še niso prijeli.

— Pri boleznih »rea in poapnenju žil, nagnjenosti h krvavitvam in napadnih kapi zasigura »Franz-Josef« grenčico lahko izpraznjenje črevesa brez vsakega napora.

— Unna reja kunccev. Spisala dr. Andrej Jenko in Alfonz Inkret. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena izvodu 16 Din. Kunčereja je postala v teh časih zelo važna gospodarska panoga, zlasti za revnejša sloje. Ako imaš količjak prostora, bodiš na dvorišču ali kje drugje, si lahko sam postaviš skromen hlevček odnosno kletko za skromno žival domačega zajca. Žival ti ne dela velike sitnosti in preglavice. Zadovoljna je z odpadki jedi, ki sicer pridejo na smetišče, poleti je pa zadovoljna s krmom, ki jo dobiš za prav nizko ceno, ali jo sam nabereš v gozdu na spreduhu. Reja domačih zajcev je zelo hvalažna in se obilo izplača. Meso domačega zajca je zelo okusna, lahka ter zdrava jed, ki za teletino kar nič ne zaostaja. Pričujoča brošura vsebuje vse, kar mora vedeti vsak, ki se bavi s kunčerejo. Knjižica je bogata z ilustracijami, z vzorci hlevčkov, raznih vrst in pasem domačega zajca. Nudi veliko koristnih nasvetov, razpravlja o negi, zdravju in boleznih, ter koristi te ljubke domače živali. Vsem rejcem kunccev knjižico toplo priporočamo.

Pluj

Avtomobil se je vnel. Trgovca Rudolf Peric iz Ptuja je vozil pred dnevi na svojem poltovornem avtomobilu krompir. Na glavni cesti blizu Sv. Urbana pa s strahom opazi, da se je vnela karoseja in da se ogenj naglo širi. Zavedajoč se preteče nevarnosti, je Peric s pomočjo svojega spremelnika raztovoril v vrečah se nahajajoči krompir in začel gasiti. To se mu je tudi posrečilo v toliko, da je obvaroval zadnji del avtomobila pred požarom, med tem ko je prednji del zgorel.

Iz Vranskega kofa

Krošnjariji z manufakturnim blagom večkrat obiščejo naš trg. Nekateri obiščejo najprej krojača in ga skušajo pregovoriti, da bi ljudem hvalil njihovo blago. Za tako pomoč ponujajo del čistega dobička. Na ta način skušajo marsikateri krošnjariji v denar svoje ničvredno blago. Pa pri nas niso našli za take kupčije ugodnih tal, ker se krojači ne dajo speljati na te goljufije. So pa še druge vrste krošnjariji, ki so včasih zelo nevarni. Če mu kmet noče odkupiti njegovega blaga, ga prične javno zmerjati. Večkrat tudi grozijo. Pred nekaj dnevi bi prišlo kmalu do bučnega prepira, če ne bi bili naši domači ljudje potrpežljivi. Kar revolver je hotel tak krošnjariji vporabiti kot »agitacijsko« sredstvo.

Nov premožek. V okolici pol ure oddaljenega trga Motnika so zasledili menda izdatno premoženo žilo. S kopanjem so že pričeli in upajo, da bodo izvažali premog v precej izdatnih količinah. V finančnem oziru je podjetje v trdnih rokah.

Kamnik

V Kamniku se na vse kripelje trudimo, da povzdignemo tujski promet. To je kakor pribito in nihče nam ne more v tem oziru odrekati dovolj iznajdljivosti, požrtvovalnosti in dalekovidnosti, kar vse zasluži tudi splošno javno priznanje. Sedaj se zelo trudimo, da obdržimo na Glavnem trgu kavarno, ker nameravamo menda uporabiti lokale v druge svrhe. Interes tujkega prometa govori proti tej nameri. Ker je pred kavarno postaja naših avtobusov, je izletnikom in turistom zelo pri roki, da imajo tik pred seboj kavarno. Posebno pa bi jo pogrešali potniki, ki se pripeljejo pozno zvečer z večernim avtobusom na trg in ne morejo v druge lokale, ki so ob tej uri že zaprti. Če ne bomo imeli v mestu nobenega lokala, ki bo odprt do polnoči, bo to velik nedostatek v našem napredujočem mestu, in letoviščarji si bodo lahko marsikatero privoščili na naš račun. Saj leti že toliko očitkov na naš ubogi Kamnik, da se jih komaj otepmo, tega nam na pač ni treba, da bi nam očitali, da nimamo kavarne. Tujsko-prometno društvo ima prav hvalažno nalogo, da v tej pereči zadevi posreduje in reši ugled Kamnika.

Naznanila

Moste pri Ljubljani. Ljudski dom v Mostah vprizori v nedeljo 26. novembra ob 20 Vombargarjevo dramo v treh dejanjih »Vrtnice«.

Sneberje-Zadobrova. Dramatični odsek pevskega društva vprizori v nedeljo 26. novembra ob 15 »Dobri vojak Švejk« v 14 slikah.

Dol pri Ljubljani. »Scapinove zvijače« je naslov vlezanimivi komediji, katero vprizorimo v nedeljo 26. novembra ob 15 v cerkveni dvorani. Za nameček kot običajno tudi petje. — Dramatični odsek KA.

Novo mesto. Katol. akcija priredi v nedeljo 26. novembra ob 4 popoldne v dvorani Prosvetnega doma skiptično predavanje: »V svetem letu v Rimu«. Predava g. prošt K. Cerin.

Naše dijaštvo

Na XII. rednem občenem zboru akad. kluba montanistov dne 15. novembra je bil za zimski semester 1933-34 izvoljen sledeči odbor: Predsednik Ranzinger Hubert, podpredsednik Krnić Gojko, tajnik I. Pust Ivan, tajnik II. Klausner Drago, blagajnik Tancig Branimir, knjižničar Marušić, gospodar Berce Polde, referent za prakse Hohnjec Milivoj, arhivar Jan.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama

Začetek ob 20.

Sobota, 25. novembra: »Tartuffe«. Red B. Nedelja, 26. novembra, ob 15: »Pravica do grehat. Izven. Znižane cene.

ob 20: »Praznik cvetočih češenj.« Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 27. novembra: »Pohujšanje v dolini šentlorski.« Red C.

Opera

Začetek ob 20.

Sobota, 25. novembra: »Jim-Jill«. Izven. Globoko znižane cene.

Nedelja, 26. novembra ob 15: »Havajska rožac. Izven. Znižane cene.

ob 20: »Traviata«. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 27. novembra: Zaprtlo.

Sport

Hermes: Rapid (Maribor)

V nedeljo ob 14 na igrišču Hermesa.

Za tekmo, ki jo igra Hermes kot svojo zadnjo v jesenski sezoni, vlada v Ljubljani izredno veliko zanimanje. Na eni strani vlada zanimanje za Rapid, katerega naše občinstvo že skoraj celo leto ni imelo priliko videti, na drugi strani pa zanima našo športno javnost nastop novega ligaša Hermesa, ki je dosedaj še v vseh tekmah dokazal, da spada v takozvano gornjo hišo naših vodilnih klubov.

Prepričani smo, da bo vrli Hermes znal varovati prestiž ljubljanskega nogometa. Našem občinstvu se torej obeta v nedeljo zopet napeta in zanimiva borba, zato mu toplo priporočamo, da si jo gotovo ogleda. Tekma je poverjena enemu naših najboljših sodnikov g. Dolinarju.

Predtekma ob 13 se vrši le v slučaju ugodnega vremena.

Tekme za zimski pokal

Čisti dobiček namenjen brezposelnim igralcem.

Pobudo za to tekmovalje je dal agilni ZSK Hermes, ki hoče tudi letos nadaljevati s tekmovaljem za zimski pokal. Namen teh tekem je dvojni: 1. da se podpre brezposelne igralce in 2. da se nudi tudi tekem »mrtev sezon« našim nogometašem možnost, da se obdržijo tudi preko zime v kondiciji.

Za to tekmovalje se je prijavilo 12 klubov iz Ljubljane, Domžal in Kranja ter bo tekmovalje po vsej priliki doseglo svoj namen.

Prve tekme se odigrajo jutri: v Kranju igra Korotan in ljubljanska Sloga, v Domžalah pa SK Domžale in ljubljanski Jadran in sicer ob 14.15.

★

Odbor lahkoatletskih sodnikov JLZ — sekcija Ljubljana (službeno). Na narodni praznik, 1. decembra, priredi ASK Primorje »Tek Zedinjenj«. Ker bomo ta dan proslavili obenem petnajstletnico našega zedinjenja, se je Primorje odločilo, da priredi letošnji tek, za katerega je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo Nj. Vel. kralj Aleksander, v velikem obsegu. — Pri prireditvi bodo sodelovali poleg domačih tudi inozemski tekači. Zato bo povreben velik kader sodnikov ter je dolžnost slehernega zveznega sodnika, da ta dan sodeluje pri tem teku. V to svrhu sklicujem za ponedeljek, dne 27. t. m. ob 6 zvečer v restavraciji Slamič (zadnja soba poleg kmetske) sestanek celokupne sekcije ter naprošam vse zvezne sodnike, da se ga gotovo udeležijo. Vsi in točno! Ivo Kermavner l. r.

GAZP (službeno). Vsi odborniki širše uprave se pozivajo, da se sigurno udeležijo seje jutri 26. t. m. ob 14 pri »Paaru« na Jesenicah. Dnevni red: Odobritev programa za sezono 1933/34, odobritev kazenskega pravilnika, mladinskega pravilnika, pravilnika o delegiranju sodnikov, kazenskega pravilnika za sodnike in pravilnika za delegiranje službojučega odbornika ter slučajnosti.

Kolo jahačev in vozačev v Ljubljani priredi danes, v soboto dne 25. t. m. skupno lovsko jahanje. Sestanek ob 2 popoldne v jahalnici ali pa ob 2.20 na Linhartovi cesti. Po jahanju družabni sestanek v jahalnici. Člani in prijatelji društva vabljeni.

Jugoslovanski rokoborci se bodo borili v Istanbulu in Parizu. Obe tekmi se vršita te dni V Istanbulu bo borba v klasični rokoborbi za prvenstvo Balkana, v Parizu pa bo tekmovalje v proste stilu za prvenstvo Evrope. Našo državo bo zastopal v Parizu znani rokoborec Rikard Bukovac. Zastopnikom na obeh toriščih želimo uspehov.

Sonja Henje trenira v Curihu. Sodelovalca bo s svojo umetnostjo na ledu o priliki medmestnega dvoboja v hokeju na ledu med Curihom in Parizom.

Novi svetovni plavalni rekordi Japoncev. Japonci so imeli pred kratkim tridnevni mednarodni miting v Tokiu, kjer so bili doseženi nekateri novi svetovni rekordi. Takoj pri prvi točki na 50 m je Takemura postavil nov svetovni rekord s časom 26 sek.; ta rekord je branil od 1927 Madjar Baranyi. Na 400 m hrbtno so bili doseženi kar trije novi svetovni rekordi. Pri mitingu so se dosegli naslednji rezultati: gospodje 50 m prosto: Takemura 26 sek.; 200 m prosto: Yokohama 2:13.6; 400 m prosto: Makino 4:46.8 (svetovni rekord); 500 m prosto: Isharada 6:07.2; 100 m prsno: Okada 1:17.8; 200 m prsno: Koike 2:42.8; 400 m prsno: Koike 5:56.8; 400 m hrbtno: Kiyokava 3:30.4 (svetovni rekord). — Dame: 100 m prosto: Kojima 1:13.4; 400 m prosto: Kojima 5:53.8; 500 m prosto: Morioka 7:35.6; 800 m prosto: Morioka 12:39; 200 m prsno: Maychata 3:00.4 (svetovni rekord); 400 m prsno: Maychata 6:24.8 (svetovni rekord); 500 m prsno: Maychata 8:03.8 (svetovni rekord).

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Sobota 25. novembra: 12.15 Reproduciran koncert (za vsakega nekaj). 12.45 Poročila, 13.00 Čas, reproducirani instrumentalni koncert (fantazije Verdievih oper), 13.00 Reproduciran vokalni in instrumentalni koncert (vesele pesmi), stanje cest, 13.30 Zabavno predavanje (prof. Sest), 13.00 Ljudski nauk o dobrem in zlu (dr. Veber), 13.30 Zunanji politični pregled (dr. Jug), 20.00 Koncert Radio orkestra, vmes instrumentalni solistični vložki (čelo, klarinet), 21.00 Dvoboj na harmoniki, gg. Magister: Bricej, 21.30 Čas, poročila, 21.50 Koncert Radio orkestra in Radio jazz.

Nedelja, 26. nov.: 8.15 Poročila, 8.30 Gimnastika (Pustišek Ivko), 9.00 Versko predavanje »ravnatelj Jagodic«, 9.30 Prenos cerkvene glasbe iz tranš. cerkve, 10.00 Predavanje za delavce (R. Smersu), 10.30 Mandolinistični kvartet, 11.30 Slovenska glasba, Radio orkester, 12.00 Čas, reproduc. instrumentalni sol. koncert, 16.00 Iz sadjarstva in vinarstva (Ing. Lukman), 16.30 Pevski koncert »Svobode« iz Javornika, 17.30 Reproduc. glasba (harmonika, citre), 20.50 Prenos iz Belgrada: Koncert orkestra kraljeve garde, 22.00 Čas, poročila, Radiojazz.

Drugi programi

Nedelja, 26. novembra: Belgrad: 12.05 Radio orkester, 13.00 Narodne pesmi s spremljevanjem orkestra, 15.00 Pesmi, poje B. Mitrović, član opere, 15.45 Orkestralni koncert, 16.45 Zborovski koncert, 19.30 Operne arije, 20.30 Koncert orkestra kraljeve garde in čelo. — Dunaj: 9.50 Koncert za klavir in orgle, 10.40 Vokalni koncert, 12.00 Orkestralni koncert, 19.00 Zabavna glasba. — Budimpešta: 12.25 Koncert opernega orkestra, 15.45 Koncert vojaškega orkestra, 18.00 Salonska kapela, 19.50 Klavirski koncert, 21.35 Koncert ciganske kapele. — Leipzig: 11.30 Bachova kanta (solisti, zbor, orkester), 12.00 Koncert simf. orkestra, 16.00 Koncert filharmonije, 18.00 Orgelski koncert, 20.35 Koncert simfon. orkestra (Beethoven, Brahms in Bruckner).

Mraz 19.000 m nad zemljo

Angleška polarna ekspedicija prebije vsako zimo v fortu Rac v severozahodni Kanadi. Ta zima je kajpak precej daljša ko pri nas. V ekspediciji je šest oseb. Lansko zimo je ekspedicija spustila v zrak dva poskusna balona, ki sta dosegla višino 19.000 metrov. Na balonih pritrjeni aparati so zaznamovali, da je mraz tim večji, čim večja je višina. V višini 19.000 metrov, torej 3000 metrov v stratosferi, so aparati zaznamovali mraz —55 stopen Celzija pod ničlo.

Ekspedicija je poleg tega proučevala vreme, zemeljski magnetizem in atmosfersko elektriko. Dr. Simpson, ki je vodil ekspedicijo, je zelo zadovoljen z uspehom natančnih opazovanj. Pač pa je ekspedicija imela mnogo težav. Da so mogli napolniti oba poskusna balona, so morali izdelati ogrom-

ne množine vodika, kar pa je pri spremenljivi temperaturi šlo zelo počasi. Temperatura je bila včasih tako nizka, da je bilo treba posodo umetno razgrevati. Pri tem razgrevanju je nekega dne nastala eksplozija, ki je odnesla streho na koči. K sreči pa ni bil nihče resno ranjen.

Drugič sta dva člana ekspedicije le s težavo ušla nesreči. Ko sta veslala čez »Jezero sužnjev«, da bi filmala lose, ki so se pasli na drugem bregu, sta zadela na ledeno ploščo in padla v ledeno vodo. Njuni tovariši so ju z dolgimi koli mogli rešiti.

Dr. Simpson je še povedal, da je 20.000 metrov nad polom temperatura za 25 stopen Celzija bolj topla ko v isti višini nad ravninkom. Tega pa dr. Simpson ni dokazal in zato ostane to le njegova trditve.

738 plemenitih točk na telesu:

Skrivnost kitajskega zdravljenja

Pariška bolnišnica »Hotel-Dieu« opazuje že od leta 1932. posebne vrste zdravilstvo, ki izvira iz starih kitajskih virov. To je t. zv. »akupunktura«, zdravljenje z vbodi igle.

738 nevralgičnih točk

Kitajski zdravniki so opazili že v sivi davnini, da povzroči sleherna notranja bolezen še tako globoko skritih organov bolečine vedno le v določeni točki kože. Tudi to-le opazovanje je obrodilo zdravljenje: če dražimo primerno zunanjo točko, s tem lahko vplivamo na notranji organ in ga naposled ozdravimo. Sedanja kitajska medicina šteje na temelju dolgih opazovanj 738 sličnih »plemenitih točk«, in sicer po 392 na vsaki polovici života. Tako vedo Kitajci po večstoletnem otipavanju bolnikov, da vladajo drobovju strogo določena, samo 2 mm široka točka v bližini komolca. Postane otipljiva pri sleherni črevesni bolezni. Vbodljaj na tem kraju kroti vnetja, krče itd.

24 poldnevnikov

Vse te nevralgične točke tvorijo določeno omrežje, ker ležijo v smeri določenih namišljenih črt, ki jih imenujejo Kitajci »poldnevnik« kakor na zemljevidu. Imamo 24 poldnevnikov, po 12 na vsaki strani života. Kitajci trdijo, da se pretaka po poldnevnikih življenjska moč, prav tako kakor sluzijo dovodnice in odvodnice pri krvotoku. Vbodljaj z iglo pospeši to življenjsko moč in pomaga organizmu premagati bolezen.

Zgodovina zdravljenja.

Katoliški misijonarji so prinesli v Evropo okoli leta 1850. prve podatke o akupunkturi. A njen utemeljitelj je postal šele francoski konzul Souby de Maurand leta 1901. Ko je razgrajala v začetku XX. stoletja na Kitajskem strahovita kolera, je konzul ponovno opazoval rešene bolnike. Prepričal se je, da je povzročila ozdravljenje preprosta šivanka. Ker si ni mogel razložiti tega pojava, je šel v solo h kitajskim ranocelnikom, naposled je tudi sam izvrševal to zdravljenje. Po povratku v Evropo je predaval konzul o svojem odkritju v pariški zdravniški zbornici, prestal dosti zasmehovanja in napadov, a pridobil tudi nekoliko navdušenih pristavev.

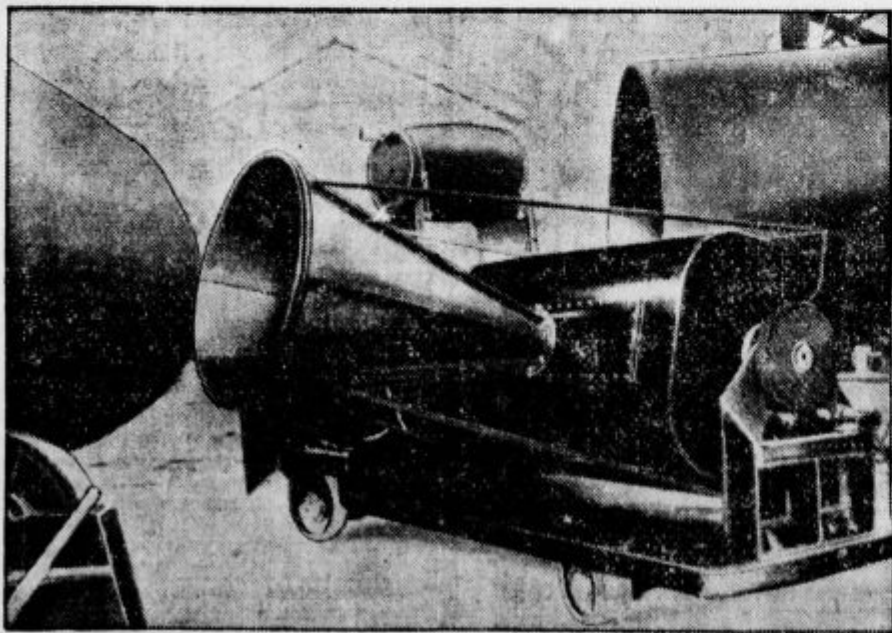
Način zdravljenja

Kitajski zdravniki so rabili v starih časih pri akupunkturi devet različnih igel, toda zdaj rabijo samo tri. Zdravljenje se je naposled poenostavilo. Tudi pariški Hotel Dieu se poslužuje istega načina. Prva, ostra in tenka igla se rabi za več ali manj globoke vbode. Druga v obliki žeblička s široko-krajnim klobučkom je potrebna za pritiskanje. Tretja in zadnja koničasta igla opravlja površne vbode. Glavno in za bolnike jako prijetno načelo kitajskega zdravljenja je zaupanje in dobra volja. Akupunktura je brez učinka, če ima bolnik strah

Upor v kaznilnici

Iz Filadelfije (Z. D. S. Amerike) poročajo: V filadelfijski jetnišnici so izbruhnili hudi upor. Jetniki so zažgali opravilo in se zabarikadirali. Prestrašeno prebivalstvo sliši iz jetnišnice pokanje strojne in pušk ter strahovito rjojenje jetnikov. Gasilci doslej še niso mogli ukrotiti ognja. Več stotin policistov poskuša vdreti v jetnišnico.

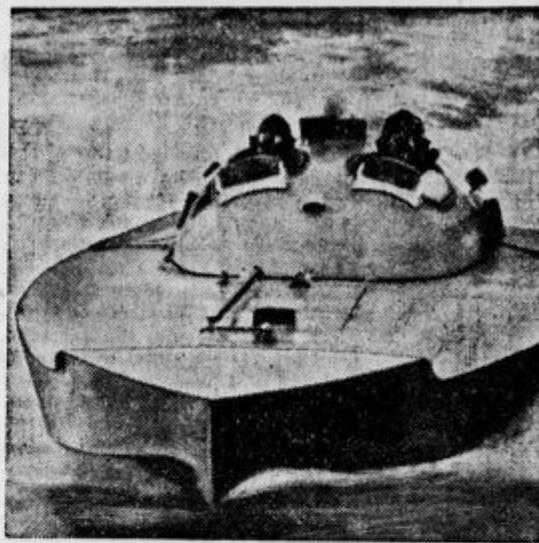
Naknadno poročajo še to-le: Med odmorom na dvorišču, kjer je bilo zbranih 1300 jetnikov, se jih je 75 pognalo v delavnico, kjer predejo volno, in so jo zažgali. Ogenj se je oprjel tudi kuhinje in pralnice. Medtem ko so se drugi jetniki radevolje umaknili v svoje celice, je straža onih 75 upornikov s strojnimi pognala v neki kot in jih potem segnala v njihove celice.

Jekle preizkušajo s posebnim Röntgenovim aparatom. Z njim navadno preiskujejo človekovo notranjost. S tem aparatom pa bodo pregledali orjaške jeklene stebre, ki naj bi podpirali neki jez. Z Röntgenovimi žarki bodo ugotovili, ali je jekleni stebel znotraj zdrav, ali ni morda znotraj pri vplivanju nastala kaka praznina, v sled česar bi bilo jeklo slabo

V jami rimskega cesarja Tiberija

V Sperlongi pri Cassinu so nedavno našli dragocen Apolonov kip z umetniško izdelanim podstavkom. Dragocenost so našli v bližini tako zvane Tiberijeve jame, v nepravilni votlini, visoki 14 m in kakih 50 m dolgi. Iz te dvorane so vodili majhni labirinti v pečevje. Ime ima Tiberijeva jama po pripovedki, ki pravi, da je tu cesar Tiberij priredil veliko gostijo. Pri tem pa se je s stropa usulo kamenje, ki bi bilo cesarja ubilo, ko bi ga ne bil zaščitil neki Seian s svojim telesom. Profesor A. Maiuri je to jamo temeljito pregledal in jo smatra za eno najlepših umetnih jam v Italiji. Jama je dobivala vodo po vodovodni napravi s pobočja hriba, pod katerim leži. V jami je potem ta voda delala lepe slapove. Ob steni so bile okrog in okrog kamenite klopi, od katerih je videti sedaj le še nekaj ostankov. Stene so bile prevlečene z mozaiikom iz pisanega stekla in školjk. Od leve stene je vodil hodnik v cesarjevo spalnico. Zunaj je bila jama obložena z obsekanimi kamni in dekorativnimi kipi. V bližini sta bila dva ribnika, kjer so lovili ribe za cesarjeve gostije. Sedaj so v jami tudi kapniki. V sredi jame je najbrž stal podstavek z Apolonovim kipom. Domnevajo, da bodo našli v Sperlongi še več umetnin. Sperlonga sama je ljubka in gostoljubna vasica. Tu okrog je raslo slavno vino »kekubec«, ki ga je Horac toliko opeval. Ob obrežju Tirenskega morja so še ostanki ciklopskih zidov. Ze pred dalj časa so našli tu dragocen oklep, ki je bil baje Neronov. Sedaj je ta oklep v London-skem muzeju. Tudi sicer so našli v okolici Sperlonge ostanke rimskega vodovoda, Dionizovo glavo in dva kipa rimskih ljudskih tribunov.

Nov dirkalni motorni čoln. Angleški dirkalec z motornimi čolni Scott-Paire je poskušal na morju v Southamptonu nov enomotorni dirkalni čoln »Miss Britain III.« S tem čolnom je dosegel naglico 161,5 kilometra na uro

imela vso oblast, reveža prisilila, da si je končal življenje.

Točno ob letu nato je žalujoča vdova odložila žalno obleko ter se začela sprehajati s svojim novim zaročencem, ravnateljem tovarne sardin. Teden dni nato je postarni gospod sporočil javnosti svojo zaroko z gospo Dagist. Kmalu je bila poroka. Meščani Castella Branco so strmeli. Stari mož je prodal svojo hišo ter odpotoval s svojo 32 let mlajšo ženo po svetu. Bolan se je vrnil čez nekaj mesecev in iskal zdravniške pomoči dr. Abrantesa. Po 2 in pol letnem hudem trpljenju je nekdanji veseljak, stari ravnatelj, umrl. Ob njegovi smrtni postelji sta mu stala ob strani njegova mlada žena in zdravnik dr. Abrantes.

L. 1931 se je zdravnik poročil z vdovo. Po mestu so se pa začele širiti čudne govorice. Minilo je eno leto, dve leti, ko je v Lizaboni nenadno umrla premožna zdravnikova sestra, katere ni bila poročena. Ker je njen brat dr. Abrantes »slučajno« tedaj bival v glavnem mestu, je lahko sam ugotovil, da je sestra zadela kap. »Iz previdnosti« je poklical na posvet še nekega drugega lizabonskega zdravnika, ki je potrdil Abrantesovo diagnozo.

Pred nekaj tedni pa je gospa dr. Abrantes odpotovala v Lizabono. Med tem pa so doma njenega moža, zdravnika dr. Abrantesa, našli mrtvega. Poleg njega je ležala prazna posodica, iz katere je izpil strup, in pa poslovilno pismo ženi. To pot je dr. Abrantes bil res previden in je posebej pisal enako pismo še slovečemu odvetniku in policiji. Ta pisma so obenem testament in izpoved. Na podlagi teh pisem so gospo dr. Abrantes aretirali, ko se je vrnila iz Lizabone. Zdravnik je namreč v pisem priznal, da je na prigovarjanje žene zastrupil svojo sestro ter zastrupil tudi drugega moža svoje žene. Ker se je bal, da bo žena, ki tako hlepi po denarju, da se ne plaši nobenega zločina, nekega dne tudi njega umorila, zato je naredil konec sam.

Sedaj v Lizaboni pričakujejo velike sodne obravnave, ki bo sodila to satansko žensko.

Po pomoči priletel čez morje

Mr. Allen Sparling, 22 letni učenec letalske šole, je moral napraviti zadnji pilotski izpit, in sicer je moral leteti z angleškega letališča Croydon na drugo angleško letališče Lympne. Odletel je torej v Croydonu. Dasi se je že večerilo, ni hotel čakati in je odletel. Kmalu je izginil izpred oči letaliških uslužbencev. Letel je, kolikor so ti mogli videti, proti Lympnu. Sredi vožnje pa je v gosti megli izgubil orientacijo. Ker pa ni vedel, kje naj pristane, je letel naprej. Med tem je nastopila že noč in ni videl ničesar. Končno je pa vendarle zagledal pod seboj luči večjega mesta. Čudno se mu je zdelo le to, da letališče ni razsvetljeno. To mesto pa ni bil Lympne, ampak francoski Calais, tostran morskega preliva, ki loči Anglijo od Francije. Skoraj celo uro je revež krožil nad mestom, da bi našel primeren prostor za pristanek. Komaj se je toliko ognil, da ni podrl hišnih dimnikov in pristal na — bulvarju. V svoje največje začudenje je šele od stražnika zvedel, da je preletel Rokavski preliv in da je v Calaisu.

Loterijski milijonarji

V torek se je vršilo drugo žrebanje francoske državne loterije. 16 ljudi je bilo tako srečnih, da so na novo postali milijonarji. Eden med njimi je inženjer v Marselju, drugi, ki je zadel 5 milijonov frankov, je trgovec z ogljem v Avignonu. V Marselju so trije zadeli milijonske dobitke. V Parizu pa je zadel pol milijona frankov neki nosač.

Pevska vaja za božično kantato. V cerkvi sv. Jurija v Windsorju, kjer je grad angleškega kralja, ima ondodni cerkveni pevski zbor že svoje vaje za božično kantato, katero bodo na sveti večer polni vpričo kraljeve družine. Ali vidite, kako so te angleške cerkve pevke preprosto in okusno opravljane?

Zločinka iz pohlepa po denarju:

Ženski vampir na Portugalskem

Pred več leti se je v portugalskem mestu Castello Branco mlado in čedno dekle poročilo z revnim mladeničem, ki je bil navaden knjigovodja pri listu »Patria Nova«. Mladi mož se je pisal Dagist. Ker je mlada žena imela dobre zveze, je svojega moža kmalu spravila k podružnici neke lizabonske banke. Nekaj mesecev kasneje je mladi Dagist že bil prokurist. Banka je vedela, da ima mlada žena v banki naloženo veliko denarja, zato je rada ustregla njenemu priporočilu

Ko je preteklo od tega 10 mesecev, je bilo neko noč v bančno podružnico vlomljeno in iz depoja

ukradenih 17.000 dolarjev, katere je tam shranil neki tujec. Banka je morala škodo poravnati. Najprvo so osumili, da je denar ukradel knjigovodja Koref, pozneje pa so začeli sumiti mladega prokurista Dagista. Nihče pa ni slutil, da je prava povzročiteljica vlom, katerega je res izvršil Dagist, njegova mlada in lepa žena. Ker so Dagista vedno zasledovali in zaslisevali, je to strlo njegove živce, da je obolel. Mlada žena je svojega moža odpeljala v sanatorij. Naenkrat pa je v banko prišla vest, da se je Dagistu na poti v sanatorij tako omračil um, da je skočil z drvečega vlaka in se ubil. Danes vemo, da je satanska ženska, ki je nad možem

Gospodarstvo

Novi davčni zakoni

Iz motivacije novih predlogov finančnega ministra glede neposrednih davkov posnemamo po »Politiki«, da te izpremembe ne predstavljajo nobenih novih bremen, ampak da so potrebne za korekcijo obstoječega finančnega zakonodajstva. Te izpremembe in dopolnitve da so prišle za to, da se omogoči vterjevanje davkov, ker so gotove praznine in nepopolnosti v teh zakonih bile izkoriščane za davčne utaje. Pri pridobitvi in družbenem davku se povečuje minimalna stopnja, ki prej pri pridobitvi ni bila pravilno ugotovljena.

Med drugim (primerjaj včerajšnje poročilo) je uveden 10% davek na dividende in presežke, katere združuje izplačujejo po združnih deležih.

Davek na posle znaša 50 Din letno (za dokaz o tem plačanem davku služi davčna karta, ki se mora za vsako osebo nabaviti najkasneje do 15. januarja, odnosno 8 dni po vstopu v službo).

Velevažno je tudi, da bodo morale po novem posiljati vse strokovne zbornice podatke za pravilno odmero davka, nadalje bodo pošiljali te podatke tudi okrožni uradi za zavarovanje delavcev ter vsa privatna transportna podjetja katerekoli vrste.

Predpisi o pridobitvi pomenijo za velike davkoplačevalce nadaljnjo obremenitev, dočim se je izboljšal položaj za male obrtnike, ki bodo sedaj plačali pavšalno, to velja samo za obrtnike v manjših krajih itd.

Poleg tega uvaja zakon tudi oceno po zunanjih znakih pri pridobitvi: n. pr. se poveča postavka, če vzdržuje davčni zavezanec avtomobil za 25 do 100%, za nadaljnjih 10% za vsako guvernantno ali zasebnega učitelja, kakor tudi za vsakega člana hišne služinčadi, če ima več kot enega.

Obvezno je za one, ki morajo voditi knjige, predlaganje knjig davkarji.

Izpremembe faksne tarife

Tarifna postavka 31 se izpreminja takole: za menice se povzraha taksa do 300 Din od 0,60 na 1 Din, od 300—600 Din od 1,20—1,50, od 600 do 2000 Din ostane neizpremenjena, od 2000—3200 Din se povzraha od 6,20 na 6,50, od 3200 do 5000 Din od 9,80 na 10 in od 5000 do 6800 Din od 13,20 na 13,50 Din.

Taksa na račune se pri skupini 3. (na knjižice, na katere prodajajo trgovci in obrtniki blago in ga odpremljajo, zviša od 1 Din na 5 Din.

Račun, nota ali slično se mora izdati (doslej tega ni bilo treba). Za račune itd. se morajo odsej uporabljati samo monopolizirani obrzci.

Taksa na vstopnice za gledališča, koncerte itd. po tar. post. 99a se zviša od sedanjih 10 na 20%.

Izpremenjen način amortizacije državnih papirjev

V nizu predlogov vlade so tudi izpremembe v načinu amortizacije pri 7% inv. posojilu, vojni škodi ter begl. obveznicah. Doslej so se obveznice naštetih posojil amortizirale v nominalnem znesku (škoda 1000 Din, 7% inv. pos. 100 Din in begl. obveznice 100 Din). Odslej se bo amortizacija izvrševala z nakupi na borzi, dokler bo tečaj pod nominalom. Nakupilo se bo teh obveznic za toliko kot znaša vsota, določena v vsakoletnem proračunu. To pomeni na eni strani, da bodo šanse amortizacije po nominali odpadle, nasprotno pa bo prišlo v dobro tečaju nakupovanje za amortizacijo na borzah.

Poleg tega dobi vojna škoda novo kuponsko polo, ki začne tečaj s 1. avgustom 1934. V tekočem proračunskem letu se bo izvrševala z nakupom na borzi do popolnoma izkoriščenega kredita za 1933-1934. Doslej je bil kupon 25 Din plačan samo 1. februarja, odslej pa bo deljen v dva obroka po

Taksa za potniške vozovnice na železnicah, tramvajih in parnikih se bo morala plačevati tudi za avtobuse, poleg tega se za železniške in parniške vozovnice zviša od 15 na 20%, za tramvajске in avtobusne vozovnice od 10 na 15% in za potniško prtljago in prevoze blaga od 10 na 15%.

Nadalje so uvedene nove takse za vpis. ladj v državni register.

Nova je pripomba glede pogodbe o gradbi itd. po postavki 23: Vsi gradbeni posli, ki se podvzemajo po sporazumu, se ne morejo začeti prej, dokler gradbena pogodba o tem poslu ni narejena in predpisana taksa plačana. Kontrola nad izvršitvijo tega bo vodila pristojna gradbena oblast, ki bo lahko prepovedala vsako delo v teh poslih, dokler se ne napravi pogodba in predpisana taksa ne plača.

Novi dohodki (cenitev)

Povišana je trošarina na kavo od dosedanjih 4 na 8 Din pri kg. To pomeni, da bo letni donos povečane trošarine za še enkrat višji kot doslej (lani je znašal 28,9 milj. Din, po novem skupno nad 57,8 milj. Din).

Državna trošarina na cement znaša (za fond za javna dela) 1.500 Din pri vag., torej 150 Din za tono. Računati je, da znaša povprečno konzum cementa v državi 250.000 ton (leta 1928, ko imamo zadnje številke o produkciji, je znašala produkcija 808.000 ton, od tega izvoz 374.000 ton), kar bi dalo okoli 3,75 milj. Din.

Taksa za časopisne inserate je občutno povečana, saj je znašala doslej od 0,50 Din do največ 5 Din, sedaj pa znaša najmanjša postavka 2 Din, najvišja pa 80 Din. Leta 1932 je znašal donos takse na časopisne inserate 1,04 milj. Din, računati je, da bo nova taksa dala najmanj 1,5 milj. Din in bo skupno blizu 3 milj. Din.

Konzum bencina je znašal leta 1932 v naši državi 29.000.000 kg, zato lahko računamo, da bo povečanje prineslo državi za fond za javna dela najmanj 58 milj. Din, v kolikor se konzum radi propadajočega avtomobilskega prometa in mešanja s spiritom ne bo zmanjšal.

Pridobitina je bila v tekočem proračunu ocenjena z 200 milijoni Din, družbeni davek pa na 120 milijonov Din. Z novo davčno reformo bo finančnemu ministru uspelo dvigniti donos pridobitine in družbenega davka za okroglo 75 do 100 milijonov Din. Pri takсах pa je računati, da se bo povečal dohodek za okroglo 100 milijonov dinarjev.

12,50 Din, ki zapadeta 1. februarja in 1. novembra, da tako ne bo treba naenkrat izplačati znatnih vsot. Neizplačane obresti zastarevajo že v enem letu. Spremenjen je tudi žrebni načrt. Doslej je bilo 188 dobitkov, ki so se razdelili sledeče: 1 za 1 milj. Din, dva po 500.000 Din, 5 po 200.000 Din, 10 po 100.000 Din, 20 po 50.000 Din, 50 po 20.000 Din in 100 po 10.000 Din, skupno torej 7 milj. Din. Po novem bo pa 692 dobitkov, ki se razdele na štiri žrebanja (doslej je bilo eno samo žrebanje), vsako izmed teh štirih žrebanj bo dalo 172 dobitkov, ki so naslednji: največji je eden za 200 tisoč Din, dva po 100.000 Din, pet po 50.000 Din, 15 po 20.000 Din, 50 po 10.000 Din in 1000 po 3000 Din. V vseh štirih žrebanjih je torej zopet za 7 milj. Din dobitkov. Število dobitkov se je torej povečalo, zmanjšala pa se je vsota posameznih dobitkov tj. do 3000 Din.

zom tujih kapitalov, predvsem italijanskih. Naše pa bi se lahko možnosti za večji izvoz naših, posebno industrijskih proizvodov.

Svetovna trgovina narašča. Po nemških statističnih podatkih je svetovna trgovina narasla v tretjem četrtletju t. l. v primeri z drugim četrtletjem od 22,6 na 22,7 milijard mark, torej za 0,6%. Nemški državni statistični urad smatra, da je s tem končano stalno padanje svetovne trgovine in da se položaj obrača na bolje.

Zaposlenost v jeklarski industriji v USA znaša sedaj samo 25,2%. Julija je znašala izraba kapacitete nad 50%.

Poljske izvozne premije znašajo: pšenica, rž in ječmen 6 zl. za stot, oves 4, moka 1. 10, II. 8, ječmen in krompir 12 in slad 3 zl.

Greinitz d. d., industrija železa, ki ima železarno v Muti, objavlja bilanco za 30. junij; izguba 1932—1933 znaša 0,2, 1931—1932 pa 0,21 milj. pri glavnici 3,5 milj.

živalice in jih skušal ozdraviti. Imel je doma pravcato bolnišnico za ptice.

Nenadoma pa ga je »prijeloc. Zginil je in neke pil »grenkegar. Vsi so vedeli, da kmalu zopet pride, in sobarica je stala pri vratih in ga oprezovala. In večinoma, ko so bili ravno pri kosilu, se je razlegel krik: Gorbunov prihaja! Potem so zaprli vsa vrata in po nekaj trenutkih je že s pestjo bobnal na vrata in kričal z globokim, pijanym glasom: »Kje je Vasilij Nikolajevič, dajte mi ga, da ga zadavim, drob iztisnem iz njega! Stric je prebledel, skočil od mize in hodil nervozno iz kota v kot. Stari oče je zmajeval z glavo in dejal: »Eh, si ga je že zopet naložil, svinjale!

Ne gre mi v glavo, čemu je stari oče tako navezan na Gorbunova. Kolikokrat ga je že stric prosil, naj ga odpusti iz tovarne ali ga ovadi, toda stari oče ni hotel o tem slišati. »Prespi se in bo zopet delal,« je menil. Če je Gorbunov pred vrati razsajal, je šel stari oče sam ven in mu rekel:

»No, daj sem, kar imaš v žepu, ti storo, pijana svinja! Ti marogasti hudič, ti!«

In blede melistovski obraz Gorbunov je postal čisto ponižen, potegnil je počasi iz žepa finski lovski nož, ki je hodil z njim nad medvede. Stari ga mu je odzval in rekel strogo:

»Ko se prespiš, pridi sem in dobiš ga nazaj. Zdaj pa pojdi spat!«

Po eni uri je zopet prišel in stari oče mu je moral zopet odvzeti orožje. Nazadnje je šel vendar spat, je spal tri dni in prišel potem prosit odpustitve. Valjal se je pred stari očetom po tleh, jokal in moledeval in stari oče ga je zopet sprejel v tovarno.

Nekoč, bilo je ravno pred štirimi leti, si je dal stric pripeljati na dvorišče novega konja, ki se je hotel z njim udeležiti dirke v glavnem mestu gu-

Borza

Dne 24. novembra.

Denar

Danes so ostali neizpremenjeni le Amsterdam, Curih in Praga, Pariz in New York sta narasla, dočim so vse ostale devize popustile.

Avstrijski šiling je bil na ljubljanski borzi zaključen po 9,15, na zagrebški po 9,10, na belgrajski pa po 9,05 in 9. — Grški boni so notirali v Zagrebu 40—40,50 (41,50) in v Beogradu 39,50 do 40 (40).

Ljubljana. Amsterdam 2305,40—2316,76, Berlin 1362,08—1372,88, Bruselj 796,35—800,29, Curih 1108,35—1113,85, London 186,42—188,02, New York 3502,72—3530,98, Pariz 223,89—225,01, Praga 169,79 do 170,65, Trst 301,13—303,53.

Curih. Pariz 20,20, London 16,90, New York 319, Bruselj 71,85, Milan 27,205, Madrid 42, Amsterdam 208, Berlin 123,125, Dunaj 72,62 (57,60), Stockholm 87,20, Oslo 84,90, Kopenhagen 75,50, Praga 15,32, Varšava 57,95, Atene 2,95, Carigrad 2,47, Bukarešta 3,05.

Vrednostni papirji

Po stalnem dvigu zadnjih dni je danes vojna škoda popustila pod 270, nekoliko izpremenjene so bile begl. obveznice, dočim so slabše notirali dolarski papirji. Promet je bil še znaten, saj je znašal na zagrebški borzi: vojna škoda 900 kom., 7% inv. pos. 50,000 in 7% Bler. pos. 1000 dol. Cvrsta je nadalje tendenca za Narodno in Priv. agrar. banko.

Ljubljana. 7% inv. pos. 53 den., agrarji 27,50 den., vojna škoda 273 den., begl. obv. 36 den., 8% Bler. pos. 37 den., 7% Bler. pos. 35,50 den.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 51,50—53 (51,50), agrarji 27—29,50, vojna škoda 265—270 (269, 270, 273), 12. 265—280 (270, 273), 6% begl. obv. 37,50—38,25, 8% Bler. pos. 36,50—38,50, 7% Bler. pos. 34,50—35,50 (35,50), 7% pos. DHB 47 do 50. — Delnice: Narodna banka 3950—4200, Priv. agr. banka 240—250, Nar. šum. 38 den., Sečarana Osjek 130—160, Impex 50 den., Isis 30 bl.

Belgrad. Narod. banka 3800—3850 (3800), Priv. agr. banka 244—245 (246, 244), 7% inv. pos. 51,50 do 52,50 (52), agrarji 28—29 (28,50), vojna škoda 269—270 (273, 270), 12. 268—270 (271, 269), 6% begl. obv. 37,80—38 (38,50, 37,20).

Žitni trg

Položaj na žitnem trgu je neizpremenjen, prav tako tudi cene.

Ljubljana. Pšenica srem. 78—79 kg 145—147,50, bar. 78—79 kg 145—147,50, baška 79—80 kg 147,50 do 150; koruza za november 130—132,50, umetno sušena 120—122,50; moka niča bač. 255—260, ban. 265—270.

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem prijateljem in znancem blagopokojnega našega očeta, gospoda

Petra Grassellija

in vsem mnogobrojnim njegovim častilcem, ki so ga v tako dolgem sprevedu spremili na njegovi zadnji poti in pokrili njegovo krsto v venci.

Zahvaljujemo se Sokolom, ki so izkazali svojemu najstarejšemu članu vse visoke poslednje časti zvestih bratov, zahvaljujemo se mestnemu načelnstvu, ki je odprlo častitljivo mestno hišo krsti svojega prvega narodnega župana, zahvaljujemo se Glasbeni Matici, ki je zapela svojemu soustanovitelju zadnje slovo.

Zahvaljujemo se zastopnikom občinske uprave ljubljanske, odposlancem njegovega rodnega mesta Kranja, predstavnikom Slovenske Matice in Narodnega gledališča, predstavnikom cerkvenih in civilnih oblasti, konzularnemu zboru, mestnim nameščencem, čč. duhovščini in čč. sestram sv. Vincencija Pavlanskega, številnemu zastopstvu gostilcev, in slednjič vsem ostalim mnogobrojnim društvom, korporacijam in zavodom, ki so po deputacijah in svojih članih izkazali pokojniku zadnje časti.

Posebno častna dolžnost nam je, da se zahvalimo ljubljanskemu županu gospodu dr. Dinko Pucu in l. namestniku staroste Saveza S. K. J. gospodu Engelbertu Ganglu za krasne govore pred mestno hišo, starosti Ljubljanskega Sokola gospodu Bogomilu Kajzelju in predsedniku Glasbene Matice gospodu senatorju dr. Vladimirju Ravniharju pa za veličastne besede ob odprtem grobu.

Toplo se zahvaljujemo tudi našim časnikom, ki so napisali o našem nepozabnem očetu toliko lepega in dobrega.

Najlepša hvala vsem!

V Ljubljani, dne 24. novembra 1933.

Žalujoča rodbina Grassellijeva.

Aleksandra Rahmanova:

Dijaštvo, ljubezen, 41
Čeka in smrt

Hitro se je obrnil in odšel v votlino. Strah nas je prevzel. Ili za njim bi bilo zastoj. Vedeli smo, da je odšel moliti in ga pri tem ne smemo motiti. Do večera smo čakali, pa puščavnika ni bilo nazaj. Vračali smo se domov ob mesečini, ki se je fantastično odbijala od temne gladine. Sedela sem na koncu čolna in gledala v migotajočo svetlo prog, ki jo je risal mesec na temni vodi. Mislila sem na Vadima. V jeseni pojde na fronto. Kaj bo z njim? — — —

8. julija 1917.

Pri kosilu je bil stric Vasja zelo razburjen. Trdil je, da je videl delavca Gorbunova.

»Kaj še,« je dejal stari oče, ki je s tresočo roko razrezaval ribji kollet. »To ni mogoče, saj sedi za dolgo časa v katorgi!«

»Ne, videl sem ga; brez brade je sicer in v vojaški uniformi; toda on je!«

Od strica je strah prišel tudi name. Gorbunov je bil strah svojih detinskih let. Bil je izmed najboljših delavcev mojega starega očeta, ki ga je zelo cenil. Imel je pa eno napako: enkrat ali dvakrat na leto se je upijal od nezavednosti in v tem stanju je imel fiksno idejo, da mora strica umoriti. V navadnem življenju je bil najkrotkejši, najnežnejši človek, ki si ga, moremo misliti. Ne prestano se je prekal z otroci, ki so čisto mučili živali. Otroci imajo v tem kraju posebno krut običaj. Spomladni naberejo po gnezdih mladih ptic, jim vtikajo šibice skozi oči in napravijo tako iz živalice cele vence ali pa navežejo vrabeem velike kamne na noge. Če je Gorbunov take pahljave zasadi, jih je pošteno zustrajilo, jim odvzel

bernijs; ravno ga je mislil zajahati, kar se pojavi za njegovim hrbtom Gorbunov z golim nožem. Gotovo bi ga bil zaklal, da ga ni sobarica Sima z balkona zagledala in divje zakričala. Stric se je hitro okrenil, da ga ni s polnim zamahom zadel. Stric Vasja je moral pa vendar pet mesecev ležati v bolnišnici Gorbunov je bil obsojen. Pa še celo zdaj je stari oče vse storil, da je dosegel zanj najnižjo kazen in njemu se je imel zahvaliti, da je dobil samo osem let katorge. Sima pravi, da je Gorbunov kričal, ko so ga uklenili: »Ga že dobim, moja roka ga umori!«

In ta Gorbunov naj bi bil zopet tu? Grozno!

10. julija 1917.

Danes je bila v vseh cerkvah slovesna božja služba v zahvalo za zmago Kerenjskega »smrt-nega« bataljona pri Stanislavu. Ljudstvo pa noče o vojni slišati, sito je je do grla. Popolnoma razumem to, tudi jaz bi rada, da bi se v tem trenutku sklenil mir. Toda mnogi od našega razumnitva so prav čudni; sodnik in zdravnik ter okrožni glavar so navdušeni in veseli, da hoče Rusija svoje dostojanstvo ohraniti in se dalje vojskovati. Pri izhodu iz cerkve sem slišala vojaka, ki je dejal:

»Le molite, tepel! Molite, da vam brate tam doli pomore! Bogataši se radujejo, ko doli ubijajo mušiče! Toda vi, mušiči, tepel, nad čim se pa vi radujete? Najbolje bi bilo, da zgrabimo za orožje in pobijemo vse bogataše, potem bi bilo vojne kmalu konec!«

Po službi božji ga je dal okrožni glavar zapreti; toda ali nima vojak prav? Čemu naj ne umno vojno nadaljujemo?

15. julija 1917.

Ko sem mislila, da revolucija ni prodira v to oddaljeno gnezdo, sem se zelo zmotila. Danes so priredili tu boljševiki, o katerih se zadnje čase mnogo govori, demonstracijo. Res jih ni bilo mno-

go, približno dvajset ali petindvajset; šli so po glavni ulici in nosili velike rdeče zastave z napisom: »Doli vojna, doli Kerenški! Smrt buržujem! Doli ustavodajna skupščina! Doli Bog! Vso oblast delavskim in vojaškim svetom!«

Ko so ljudje brali napis: Doli Bog!, so začeli demonstrante obmetavati z vsem, kar jim je prišlo v roke: z vrči z mlekom, lonci s smetano, steklenicami s kvasom, in ko je prišla milica, so ženske že z lastnimi močmi odločile zmago nad boljševiki.

Med demonstranti je bil tudi Petrov, ranocelnikov sin; ostali so bili delavci. Zasnoval je stvar Gorbunov, ki je bil res zopet tu. Izdali so poveljje, da se ga mora zapreti, toda posrečilo se mu je, da se je pravočasno skril. Pobegnil je torej iz katorge. Stric je iz sebe, stari oče zamisljeno maje z glavo in pravi:

»Pobegnil je torej, marogasti vrag? Rad bi z njim govorile!«

Res ne razumem starega očeta.

16. julija 1917.

Danes je odstopil župan. Vojaki so zahtevali, da naj še osemnajstletni prizna volivno pravico. Ker za to ni imel nobene zakonite podlage, je moral odstopiti. Župan pa ni hotel več ostati, ker vojaki vztrajajo pri zahtevi in prete, da ga ubijejo, če se jim ne ukloni. Razpoloženost je med vojaki v zadnjem času skrajno nevarna.

17. julija 1917.

Vojaki so ubili postajnega načelnika, tistega, ki mi je pozimi pripovedoval o svojih ljubih pujskih. To so storili zato, ker je hotel vojaški vlak za nekaj minut zadržati, da bi mogel drug vlak voziti mimo. Vojaki so hoteli čim prej priti v Peterburg. Pravijo, da so bili tam upori in je mnogo mrtvih in ranjenih.

On je zadovoljen

s svojim radio aparatom. Naj-novejše Tungsram barijeve cevi dajo aparatu selektivnost in ugoden zvok. Pri nakupu radio aparata zahtevajte izrecno, da je opremljen z najmodernejšimi Tungsram barijevimi cevmi!

TUNGSRAM

BOTOT

Parise na vaše zobe!!!

Ne uporabljajte kakršnihkoli sredstev! Po skoraj 200 letih preskušanj zahvaljuje Botot sloves in uspeh svoji zobni kremi.

Smučanje je lep šport, toda...

Oster zrak in hladen veter iztrpajo kožo lica in rok. Utrujenost telesa se prenaša na kožo, ki je najbolj izpostavljena. Ona se nagiba in zgrbanči. Za okrepitev telesa vzamete s seboj proviant. Toda treba je misliti tudi na kožo. Tudi ona potrebuje hranilo. «URAN» krema za lice in roke obvaruje kožo škodljivca vpliva mraza, vetra in vlage. Koža postane mehka, mladostno sveža in odprta. «URAN» krema — masna ali polmasna — naj bo del Vaše smučarske opreme. Kierkoli jo boste zahtevali, povsod jo dobite.

Velika škatlica Din 12.—, mala škatlica Din 5.—.

Parlumerija „URAN“ Ljubljana

Oglas

Izvršenje elektro-mašinsko delo kalorične električne centrale, transformatorskih stanica i mreže visokog i niskog napona za osvetljavanje Bitolja.

Sud opštine grada Bitolja drže na dan 28. decembra 1933. god. u kancelariji suda opštine od 11—12 časova pre podne prvu ofertalnu licitaciju u zakonskom roku za izvršenje elektro-mašinskog dela kalorične centrale, transformatorskih stanica i mreže visokog i niskog napona za osvetljavanje Bitolja. Revidovana predračunska suma iznosi 4.121.337,44 dinara. Kaucija za domaće preduzimače iznosi 411.500.— dinara a za strance 823.000.— dinara u gotovom novcu, vrededjim papirima po berzanskom kursu ili garantnom pismu registrovanom kod ministarstva financija jedne od poznatih banaka. Kaucija se ima položiti na opštinskoj kasi najdalje do 10 časova na dan licitacije.

Domaći preduzimači dužni su poneti uverenje o prijavi preduzimačke radnje za ovu godinu kao i dokaze o ispunjenju uslova iz čl. 87 zakona o državnim računovodstvu t. j. uverenje u plaćenju porezi za prethodno tromesečje kao i uverenje od nadležne komore. Strani preduzimači dužni su podneti reference nadležnih komora o solidnosti u dosadanem radu kao i sposobnosti da mogu izvršiti isporuku i montažu napred pomenute instalacije.

Ponudbe moraju biti snabdevene taksnim markama od 700 dinara i u zapečaćenom kovertu na kome ima stajati: Ponuda za izvršenje elektro-mašinskog dela kalorične električne centrale, transformatorskih stanica i mreže visokog i niskog napona za osvetljavanje Bitolja.

Naknadne telegrafске i telefonske ponude neće se primati.

Predračun, planovi i ostali pogodbeni uslovi mogu se videti svakog dana u kancelarijsko vreme u tehničkom odeljenju opštine grada Bitolja, a po zahtevu od strane firme ili njenog ovlašćenog zastupnika mogu se i dobiti. Sve ovo može se videti i u elektro-mašinskom odeljku kraljevske banske uprave u Skoplju.

Broj 22869. Iz kancelarije suda opštine grada Bitolja, 18. novembra 1933. godine, u Bitolju.

Pridobivajte novih naročnikov!

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka pletiva vrstica po Din 2.50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Snežke, galoše, domače čevlje naj-boljše kvalitete, po nizkih cenah v veliki izbiri pri tvrdki

F. M. Schmitt, Ljubljana

Pred Škofijo 2 Lingarjeva 4

Pozor na izložbe!

Službe iščejo

Potnik

več nemščine in slovenščine, verziran vseh strok, išče službo potnika v področju dravske banovine za takoj ali pozneje. Prevzajem le že dobro vpeljano tvrdko. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 13803. (a)

Službo kravarja

iščem. Sem trezen, pošten, vreden. Znam dobro molziti. — Mih. Močnik, Ravne 6, Boh. Bistrica. a

Vajenci

Večja trgovina

z meš. blagom na deželi sprejme trgovskega vajenca. Prednost sinovi železničarjev. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Poštenost« št. 12638. (v)

Vajenka

se sprejme v trgovino z mešanim blagom na deželi, ki ima veselje do trgovine in je zdrava ter neoporečna. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Vajenka« št. 13813. (v)

Stanovanja

ODDAJO:

Trisobno stanovanje v I. nadstropju, parket — se odda. Riharjeva ulica št. 6. (č)

Stanovanje

dveh sob in kuhinje se takoj odda. Krekov trg št. 4. (č)

Razno

Lepe pletene prtičke dam za boljše pis. znamke. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Ročno delo« št. 13806. (r)

Novosti

Vsako se lahko poslužuje avtomatičnega adresarja, ki je razstavljen pri kavarni »Zvezda« — brezplačno, da se prepriča o njegovi veliki praktičnosti! — Avtomatični adresarji za mesto Ljubljana se namestijo z novim letom! (r)

Posredstva

Droben oglas v »Slovenca« posredstvo ti hitro prodaja; če že ne z gotovim denarjem na kupca ti s knjižico da

Modna trgovina

za gospode — napredaj v sredini Ljubljane le resnim interesom. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 13806. (p)

Tristanovanjska hiša

z gospodarskim poslopijem in velikim vrtom — takoj napredaj. Boltenkova ulica 10, Studenci (Maribor). (p)

Hišo

dvo- ali tristanovanjsko, v centru ali v bližini — kupim. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Govina« št. 13808. (p)

Enonadstropna hiša

ob farni cerkvi: gostilna, trafika in mesarija v hiši, elektrika, vodovod; gospodarsko poslopije prenovljeno, precej sadnega vrta in zemlje, prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 13807. (p)

Glasba

Godala na pihala

(Blechmusik), dobro ohranjena, kompletna, kupim-kat. župni urad — Derventa, Bosna. (g)

Kupimo

Beneški jarmenik

(Venecijanko), že rabljeno, kupim. Smole, Ljubljana, Opekarska c. 33. k

Šivalne stroje

rabljen, kupim in plačam najbolje. — Junc, Dvorakova ulica 3-I. (k)

Kupujem antične

stole, fotelje, mize, omare in drugo antično pohištvo. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Gotov denar« št. 13797. (k)

100 kg

čajnega masla dnevno skozi celo leto — kupim. Ponudbe s ceno na upravo »Slovenca« pod št. 13831. (k)

Auto-motor

Dvotonski Cheurolet takoj ugodno prodaja Simon Pirc, Podnart. (f)

Pohištvo

Nudimo vam v nakup zajamčeno solidno izdelane spalnice, jedilnice, kuhinje itd. Najmodernejša, od fine do preproste izdelave, po zelo ugodnih cenah in z ugodnimi plačilnimi pogoji. Egidi in Karel Erjavec, zaloge pohištva, Brod (poleg tencenskega mostu), St. Vid nad Ljubljano. (š)

Obrt

Vsem cenj. čitateljem priporočamo brivski salon »Polanc«, Kopitarjeva ul. št. 1. (t)

Najboljše usnje

in podplate izdeluje, prodaja in kupuje vsakovrstne surove kože — Fran Erjavec, usnar, Sloven. Bistrica. (t)

Peči

na zagovino, najboljšega sistema ter zelo trepne, izdeluje ter razpošilja tudi na poskušajo — R. Jakelj, Bled. (t)

Steznike

in trebušne pasove izdelujem po meri. Izvršujem vsa popravila. Na željo pridem na dom. — Terezija Kranjc, Vodmat, Ljubljana, Društvena ul. št. 23. (t)

Usnjate suknjiče od 450 do 500 dinarjev, šof. suknje do 700 dinarjev izdeluje **Ciril Žirovnik**, krojač Menges 130, cesta na Kanjnik

Debele

luskinate otrobe

kupite najceneje pri tvrdki **A. VOLK, LJUBLJANA** Resljeva cesta 24.

Čitajte in širite »Slovenca«!

Prodamo

Če avto svoj stari prodajaš ali motorja bi znebil se rad, brž kupcev ti mnogo prične Slovenec najmanjši inšerat

Nogavice, rokavice in pletenine Vam audi v veliki izbiri narugodne in naricene tvrdka Karl Prelog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg (l)

Usnjate suknjiče od Din 420.— do 580.—

dobite pri **Fr. Zalokar - Mengeš 41.**

Kompletne stroje za izdelovanje dimnih cevi in kolen — ugodno prodam. Ponudbe prosim upravi »Slovenca« pod št. 13536. (l)

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri **A. & M. ZORMAN** Ljubljana Stari trg 32.

Orehe

nudi Marko Jakovljevič, Brčko. (l)

Specialno izbiro modnih hlač in pumparc dobite najceneje pri Preskerju, Sv. Petra e.

Vino

belo in črno, novo in staro, na debelo, se dobi pri Osrednji vinarski zadruzi v Ljubljani, Celovška cesta 81. (l)

Jabolka

zimska, okusna, po 4 Din kg franko vsaka postaja, povzeto razpošilja: Postržin, Maribor, Gozdna ulica 56. (l)

Gorenjski krompir

„ONEIDA“ in zgodnji

„ROŽNICA“ prodaja

Kmetijska okrajna zadruga

v Kranju

Pozor!

Nudim prima sveže in kislo zelje ter repo iz svoje že nad 30 let obstoječe tovarne po najugodnejših cenah v sodih po 25, 50 in 100 kg. Železničari poseben popust. Tovarna kislega zelja Oražem. Moste pri Ljubljani. (l)

Specijalni Šampon Negovane povelaske

Dne 23. novembra 1933 ob 18 je Bog nenadoma poklical k Sebi po kratki bolezni, v 46. letu starosti, našega sina in brata, gospoda

dr. med. Bogdana Novaka

zdravnika v Brodeh pri Vranskem.

Pogreb draga pokojnika bo v soboto, dne 25. novembra ob 15 popoldne na farno pokopališče na Vranskem.

Vransko, dne 24. novembra 1933.

OCE, MATI, BRAT in SESTRA.

Snežni čevlji

Din **85.—**

črni in rjavi

Čevlji za dež s trikot podlogo in zapiranjem, elegantni in praktični.

Din **135.—**

črni in rjavi

Čevlji iz gumija z manšeto, volneno podlogo in zip-zapiranjem, razni modeli.

Velika zaloga moških galoš in ženskih ter otroških snežnih čevljev.

Humanik

Ljubljana, Tyrševa cesta 1 a »Petovica«.

Maribor, Gosposka ulica 17.

Celje, Aleksandrova cesta 1.

ZAMJENICA KAVE MENILA

Naš priznani izvrsten in čisto domači izdelek.

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesa je mast CLAVEN. — Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča

M. Hrnjak, lekarnar, Sisak

Varujte se potvorb!

Nad Neapljem kroži letalo. Pilot se obrne k potnikom:

»Gospoda, ali poznate pregovor: Videti Neapelj in potem umreti?«

Potniki smeje: »Seveda ga poznamo!«

Pilot: »Potem je pa dobro. Pravkar se je na letalu odlomilo nosilno krilo.«

Model: »Še ne, je bila sodba le pogojna.«

Specijalni šampon S. Y. S

daje potemnelim lasem sijaj in svilen mehkoto. Že prvi poizkus Vas bo o tem prepričal! Oprema za enkratno uporabo Din 6.— a za trikratno Din 12.—. Dobi se povsod.